Sint-Foillanuskerk van Neerlinter

Beschermd als monument bij MB van 4 maart 2004
Orgel beschermd als monument bij KB van 12 oktober 1981

BIJLAGE 4: INVENTARIS BOUWKUNDE

12.02.2018

Gemeente Linter
Helen-Bosstraat 43
3350 Linter

STUDIO ROMA cvba
Abdij Vlierbeek 7
3010 Kessel-Lo

Copyright © STUDIO ROMA CVBA

BEHEERSPLAN

SINT-FOILLANUSKERK TE NEERLINTER

Grote Steenweg z.n., 3350 Neerlinter

Beschermd als monument bij MB van 23 maart 2004
Orgel beschermd als monument bij KB van 12 oktober 1981

Datum
12.02.2018

BIJLAGE 4: INVENTARIS BOUWKUNDE

Opdrachtgever
Gemeente Linter
Helen-Bosstraat 43
3350 Neerlinter

Subsidiërende Overheid
Agentschap Onroerend Erfgoed

Auteur
STUDIO ROMA CVBA
Abdij Vlierbeek 7
3010 Kessel-Lo

Marc Vanderauwera, ir. arch., ms in conservation
Ine Huybreghs, ir. arch., ms in conservation
Helena ten Berge, historica, ms in conservation

0. Inhoudstafel

I. EXTERIEUR - GEVELS 7

Hoofd- en Zijbeuken: Zuid- en noordgevel 9
Zijbeuken: Westgevel 12
Toren 14
Transept 16
Koor, zuidkapel en dagkapel 18

II. EXTERIEUR - DAKEN 23

Daken 24

III. INTERIEUR - ZOLDERS 27

Zolderruimte van hoofd- en zijbeuken 29
Zolderruimte van transept 30
Zolderruimte van koor 31
Zolderruimte van toren 33

IV. INTERIEUR - BEGANE GROND 35

Hoofd- en zijbeuken 36
het orgel en de orgeltribune 39
Transept 40
Inkomruimte 43
bergruimtes, sanitaire ruimte en stookruimte 44
Koor 46
Dagkapel 48
Zuidkapel: Sacristie 48
Zuidkapel: 1e verdieping 49
Zuidkapel: Zolder 50

V. HET KERKHOF EN DE KERHOFMUUR 53

Het kerkhof en kerkhofmuur 54

I. Exterieur - Gevels

Gemeente Linter
Helen-Bosstraat 43
3350 Linter

STUDIO ROMA
Abdij Vlierbeek 7
3010 Kessel-Lo

1. Zuidgevel

Hoofd- en Zijbeuken: Zuid- en noordgevel

Beschrijving

De gevels van toren, hoofd- en zijbeuken en transept werden in metselwerk opgetrokken en hebben een plint in kwartsiet. Noord- en zuidgevel van hoofd- en zijbeuken zijn identiek opgebouwd. Hieronder wordt de zuidgevel besproken.

De hoofdbeuk steekt boven de zijbeuken uit en wordt geritmeerd door vier steunberen. In elke travee bevindt zich een ronde raamopening met glas-in-lood, omlijst door Franse witte steen.

De zijbeuk wordt door steunberen onderverdeeld in vijf traveeën. De vier oostelijke traveeën hebben spitsboogramen met glas-in-lood, omlijst door Franse witte steen. Twee van deze spitsboogramen hebben een opengaand deel. De westelijke travee van de zijbeuk werd pas in 1819 gebouwd. Hier biedt een tweeledige eikenhouten poort toegang tot de kerk. De poort past in een spitsboogportiek met blind boogveld omlijst met Gobertangesteen, en heeft een bekronende druiplijst. In de zuidelijke zijbeuk leiden traptreden in blauwe hardsteen tot deze poort. Boven deze poort hangt, ook enkel in de zijdelijke zijbeuk, een schild tegen de gevel met de tekst “ANNO 1873 P.V. BETS PASTORE”. Dit schild doet herinneren aan de belangrijke rol die pastoor Bets heeft gespeeld in de laatste omvangrijke verbouwingswerken aan de kerk in 1873. De afzaten van zowel steunberen als ramen zijn in blauwe hardsteen.

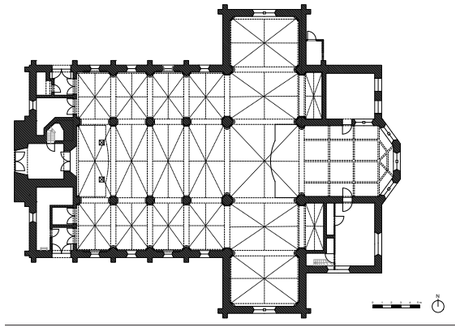

Beknopt schadebeeld

De volledige hoofd- en zijbeuken, maar ook toren en transept, werden integraal hervoegd met een mortelspecie op basis van cement. Voor een historisch gebouw is het echter belangrijk om een kalkgebonden mortel te gebruiken aangezien deze zachter en poreuzer is dan cementmortel. Bij een cementmortel zal het water door de steen zelf verdampen aangezien de cementspecie minder poreus is dan de steen. Als dan bij vorst het water in de steen bevriest en uitzet, kan het metselwerk beschadigd worden. Dit is ook het geval op sommige plaatsen in deze kerk.

Tussen de westelijke steunbeer en dakgoot in de zijbeuk is er een scheur te zien. Op enkele plaatsen is er mosgroei op de gevel. De afzaten van de steunberen in blauwe hardsteen vertonen sporen van gelaagdheid en hier en daar lichte scheurvorming, de afzaat van de derde steunbeer vanaf het westen in de zuidgevel is gebarsten.

De dakgoot is op sommige plaatsen verstopt omwille van plantengroei. De onderregels van de houten dakgoten vertonen hier en daar oude sporen van vocht. Er is plaatselijk ook inrotting en algengroei. De hanggoten zelf zijn volgens het inspectierapport van monumentenwacht van 2008 over het algemeen verweerd, met hier en daar putcorrosie en gescheurde lasnaden, waardoor er lekken zijn ontstaan. De gootbeugels zijn roestig.

De natuurstenen omlijstingen van de rondvensters in de hoofdbeuk zijn vervuild. In de poortomlijsting in de zijbeuk ontbreekt op sommige plaatsen het voegwerk. In de zuidelijke zijbeuk zit er een barst in de derde traptrede naar de poort (deze werd eerder al eens hersteld met een cementmortel). De natuurstenen omlijsting van de poort in de noordelijke zijbeuk schilfert op enkele plaatsen af.

Over het algemeen vertonen de metalen raambruggen plaatselijk lichte sporen van corrosie. De glas-in-loodpanelen vertonen hier en daar een lichte bolstand.

2. Spitsboogvenster zijbeuk

3. Spitsboogvenster zijbeuk met opengaad deel

4. Toegangspoort zuidelijke zijbeuk

5. Toegangspoort noordelijke zijbeuk

6. Noordgevel

7. Rondvenster middenbeuk

8. Gedenksteen Pastoor Bets in zuidelijke zijbeuk

9. Barst in traptrede in zuidelijke zijbeuk

10. Gobertange poortomlijsting noordbeuk

11. Scheur boven steunbeer en dakgoot verstopt

12. Vochtprobleem op houten bebording en natuurstenen gootklos

13. Vegetatie op metselwerk

14. Afzaat gebarsten

15. Metselwerk licht verweerd en scheurvorming afzaat steunbeer

16. Gobertange poortomlijsting noordbeuk

17. Westgevel

Zijbeuken: Westgevel

Beschrijving
Deze gevel dateert van 1819 toen de zijbeuken werden verlengd en zo de toren insloten. Ze is opgetrokken in baksteenmetselwerk met plint in kwartsiet.
Op de hoeken met de zijgevels staan haaks op elkaar gestelde steunberen. Ook tussen de toren en de zijbeuken is er een steunbeer. De zijbeuken worden langs deze gevel verlicht met telkens één spitsboograam met glas-in-lood en houten raamverdeling, omlijst met Gobertangesteen. Deze ramen zijn gelijkaardig aan de ramen in de noord- en zuidgevel. De twee onderste delen van het raam in de zuidelijke zijbeuk zijn hersteld. De dekstenen van de topgevels zijn in blauwe hardsteen. Ook hier zijn de afzaten van steunberen en ramen in blauwe hardsteen.

Beknopt schadebeeld
Wat betreft de cementmortel geldt hier dezelfde opmerking als bij de noord- en zijgevel. Er is vegetatie te zien op de sokkel, afzaten van ramen en steunberen en op de dekstenen van de topgevels. Het voegwerk van de muurbekroningen is ook op sommige plaatsen verdwenen. Dit heeft tot gevolg dat het metselwerk eronder aangetast wordt door vocht.

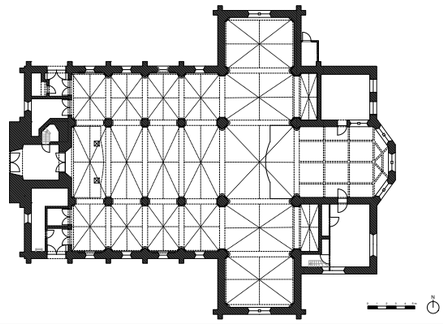

18. Vegetatie op sokkel

19. Vegetatie in voegen van sokkel

22. Spitsboogvormig raam

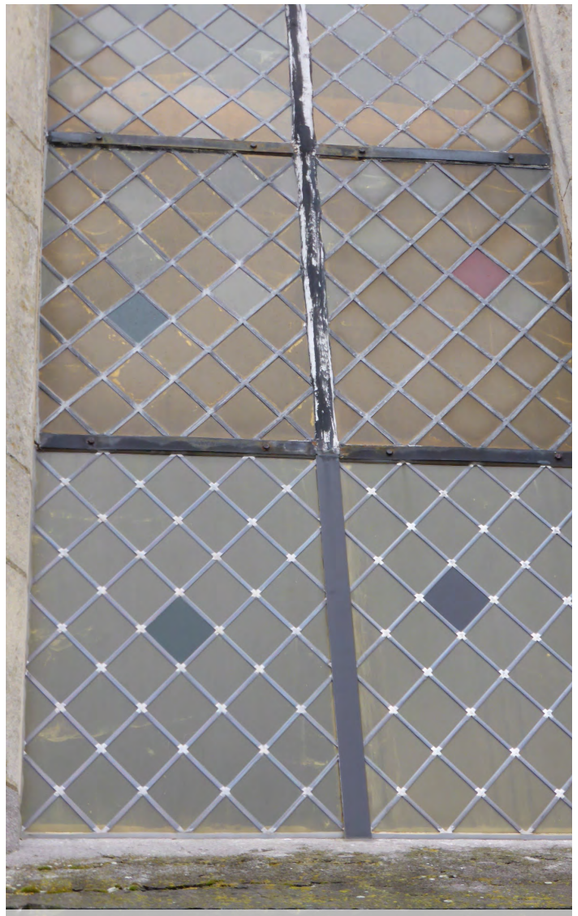

23. Herstelling raam in zuidelijke zijbeuk

20. Vegetatie op blauwe hardsteen topgevel

21. Scheuren en vegetatie op blauwe hardsteen

24. Westtoren

Toren

Beschrijving

Nadat de oude westtoren was afgebroken, werd de huidige rond 1790 gebouwd. Oorspronkelijk was ze nog niet ingesloten. Dat gebeurde pas toen de zijbeuken in 1819 aan beide zijden werden doorgetrokken.

De toren is opgetrokken in baksteenmetselwerk. Dit metselwerk wordt onderbroken door enkele speklagen in Gobertangesteen, alsook door hoekkettingen. Er zijn ook muurankers aanwezig.

In de westgevel zijn vier bouwlagen te onderscheiden. Het inkomportaal is volledig uitgewerkt in Gobertangesteen. De toegang tot de kerk gebeurt door een dubbele eikenhouten poort met halfcirkelvormig bovenlicht met glas-in-lood. De poort heeft een smeedijzeren beslag. Ze is omlijst met zuilen en heeft een hoofdgestel. De onderregel van de poort is recentelijk hersteld geweest.

De tweede bouwlaag bevat een segmentboogvenster, dat is afgesloten met een houten luik met diefijzers ervoor.

In de derde bouwlaag werden de rechthoekige vensters in noord-, zuid- en westgevel, omlijst met Gobertangesteen, dichtgemetseld.

De rondbogige galmgaten, welke zich in de vierde bouwlaag van de vier gevels bevinden, zijn tevens omlijst door Gobertangesteen. Er zitten telkens drie houten galmborden in met eikenhouten draagstructuur, naaldhouten bebording en bedekking in natuurleien. Onder de kroonlijst zijn er nog stellinggaten. Het dak wordt bekroond met een torenkruis.

Beknopt schadebeeld

Ook voor de toren werd een cementmortel in plaats van een kalkmortel gebruikt voor het hervoegen. De Gobertangesteen is op enkele plaatsen aangetast (lichte verzanding, afschilfering, vorming van dunne gipskorsten..). Er is vegetatie te zien op meerdere plaatsen op het metselwerk, de sokkel, op het gestel en onder het galmgat en het dichtgemaakte venster. Op de Gobertangesteen is er op twee plaatsen een groene verkleuring te zien. Volgens het verslag van monumentenwacht van 2008 zijn de diefijzers voor het houten luik sterk gecorrodeerd en vervormd.

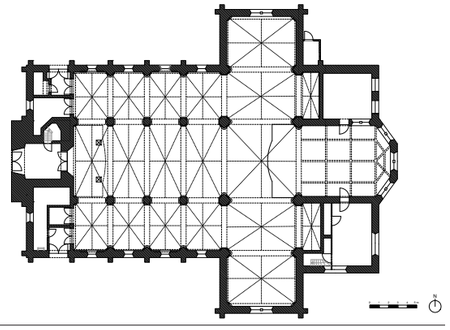

25. Inkomportaal

26. Venster met houten luik en diefijzers

27. Dichtgemetseld venster

28. Galmgat met galmborden

29. Herstelde onderregel inkompoort

30. Vegetatie op metselwerk

31. Vegetatie op metselwerk en sokkel

32. Verwering van Gobertangesteen inkomportaal

33. Groene verkleuring op Gobertangesteen

34. Transept - noordgevel

Transept

Beschrijving

Het transept dateert van 1873, toen de kerk grondig verbouwd werd. Het is, net als de toren, hoofd-, en zijbeuken opgetrokken in metswelwerk in neogotische stijl. In de zuidelijke gevel van het transept zitten twee grafstenen in blauwe hardsteen met omlijsting in Gobertangesteen. Op de vier hoeken van het transept staan telkens twee haaks op elkaar staande steunberen. De steunberen zijn getrapt en hebben afzaten in blauwe hardsteen. De twee transeptarmen zijn identiek. De topgevels worden bekroond met een blauwe hardstenen kruis. Door de noord- en zuidgevel wordt het transept verlicht door een spitsboogvormig raam met ingeschreven gekoppelde spitsboogvensters en een rondvenster erboven. De glas-in-loodvensters zijn gelijkaardig aan deze in de hoofd- en zijbeuken. Het maaswerk en de kettingomlijsting is in witte natuursteen. Onder de nok is er spitsboograam met een gekoppeld driellobbig venster. Het maaswerk is in witte natuursteen. Dit raam heeft geen natuurstenen omlijsting, behalve in de boog, waar er een afwissetling is tussen natuursteen en bakstenen.

In de oost- en westgevel vinden we dezelfde rondvenster terug als in de hoofdbeuk. Deze staan ook op dezelfde hoogte als in de hoofdbeuk. De afzaten van de ramen zijn in blauwe hardsteen.

Beknopt schadebeeld

Ook hier is het metselwerk op sommige plaatsen aangetast wegens een foutieve te harde mortel. Hier en daar ontbreekt het voegwerk van het metselwerk. De glas-in-loodpanelen vertonen plaatselijk een lichte bolstand. Er is vegetatie aanwezig op dekstenen van topgevels, afzaten van ramen en steunberen en op de sokkel. De stenen van de sokkel zijn ook licht verweerd en enkele stenen komen los. Volgens het rapport van monumentenwacht van 2008 hellen de blauwe hardstenen kruisen op de topgevels achterwaarts over en zijn de metalen schoren roestig. De grafstenen vertonen plaatselijk sporen van gelaagdheid en gipskorstvorming. De inscripties beginnen te vervagen. Ook de Gobertangestenen omlijsting vertoont sporen van verwering. Het oppervlak schilfert plaatselijk af en er komt gipskorstvorming voor. Het voegwerk ontbreekt gedeeltelijk en over het algemeen komt er ook vegetatiegroei voor op de grafstenen.

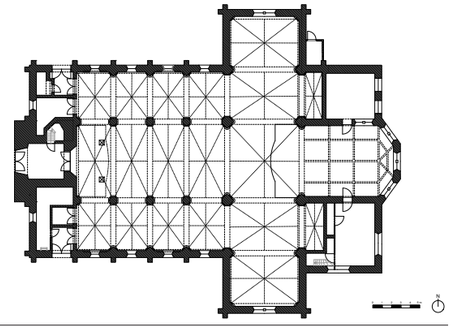

35. Transept zuidgevel

36. Spitsboogvormig raam

37. Vegetatie op deksteen en kruis topgevel

41. Raam met gekoppeld drielobbig venster

42. Vegetatie op sokkel

38. Linkergrafsteen in zuidgevel

39. Rechtergrafsteen in zuidgevel

40. Transept - westgevel

43. Ontbreken van voegen

44. Zuidkapel en koor

Koor, zuidkapel en dagkapel

Beschrijving
Zowel het koor als de zuidkapel zijn volledig opgetrokken in kwartsiet en gaan vermoedelijk terug tot een van de vroegste bouwfasen van de kerk in het begin van de 15e eeuw. De cordonlijsten zijn in Gobertangesteen.

De raamopeningen van het koor, bestaande uit een tweelicht van spitsboogvensters en een oculus met glas-in-loodvensters, worden omlijst door Gobertangesteen. Het meest oostelijke raam in het koor werd dichtgemaakt met metselwerk en cementbepleistering. In de zuidelijke vensteropening is het zichtbaar dat het deel tussen het raam en de afzaat dichtgemaakt werd met metselwerk en cementbepleistering. Het natuurstenen maaswerk en glas-in-lood van het meest noordelijke raam werd reeds vernieuwd en verschilt van de andere ramen. Voor de twee oorspronkelijke ramen werd een houten structuur geplaatst. Ter hoogte van de afzaten is een druiplijst doorgetrokken over het koor en de sacristie. Zowel het koor als de zuidkapel hebben hoekkettingen in Gobertange.

De zuidkapel, of voormalige herenkapel, kreeg in de loop der jaren een andere functie en bijgevolg ook enkele veranderingen aan interieur en exterieur. Het spitsboogvormige, met Gobertangesteen omlijste, drielicht in de zuidgevel van de zuidkapel werd dichtgemaakt. Het maaswerk is nog deels bewaard gebleven en zichtbaar. Onder dit raam doorbreekt een halfrondvenster met glas-in-lood en Gobertangeomlijsting de druiplijst. Bovenaan de zuidgevel is er nog een rechthoekige raamopening onder een mijtervormige latei. Tegen de zuidgevel bevindt er zich ook een grafsteen in de gevel.

Aan de noordzijde van het koor zouden er achter de pleisterlaag nog sporen bevinden van een corresponderende noordkapel. Deze is waarschijnlijk tijdens een brand verdwenen.[1]

De dagkapel ten noorden van het koor is een recentere aanbouw van één bouwlaag, opgetrokken in metselwerk met plint in kwartsiet en een plat dak. In de oostgevel zitten twee rechthoekige ramen. De ramen zijn opgebouwd uit geprefabriceerde betonnen raamkaders met glasbouwstenen, waarvan er enkele gekleurd zijn.

Achter het transept bevindt er zich nog een kleine aanbouw aan de oostzijde, welke enkel van buitenaf bereikbaar is.

Beknopt schadebeeld
Koor:
De cementbepleistering onder de zuidelijke raamopening is deels weg, waardoor het onderliggende metselwerk zichtbaar is.
Er zijn enkele scheuren zichtbaar boven en onder de ramen. Onder het oostelijke raam loopt er een barst beginnend van de afzaat tot op de grond en

1 https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/42597

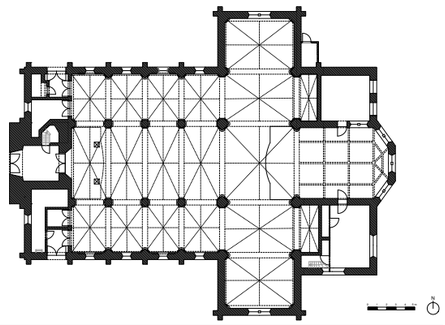

werd al eerder dichtgemaakt met cement.
Het voegwerk is op sommige plaatsen losgekomen. Volgens het inspectierapport van monumentenwacht van 2008 klinkt de pleisterlaag aan de noordelijke gevel hol.
Het natuurstenen maaswerk van de ramen vertoont oppervlakkig sporen van verzanding. De raambruggen en bindroeden zijn roestig en de loodstrips zijn deels verweerd. De stopverf heeft barstjes en ontbreekt deels. Deze laatste werd plaatselijk hersteld met siliconen.

Zuidkapel:
Onderaan de sokkel zitten enkele stenen los.
De stopverf van de halfcirkelvormige ramen vertoont plaatselijk lichte sporen van verwering.
Het natuurstenen maaswerk van het oostelijke raam vertoont sporen van verzanding en gipskorstvorming. Volgens het inspectierapport van monumentenwacht van 2008 ontbreekt het voegwerk hier en zijn de stenen plaatselijk lichtjes verschoven. De glas-in-lood panelen van dit raam vertonen een sterke bolstand. Enkele glaasjes zijn gebroken of ontbreken en deze werden plaatselijk hersteld met gekleefd plexiglas.
De grafsteen in de zuidgevel vertoont lichte scheurvorming en er is vegetatiegroei. Ook is de waterlijst van het bekronende fronton plaatselijk beschadigd.

Algemeen voor koor en zuidkapel:

De cordonlijst is deels verweerd, en onderbroken op de plaats van de regenwaterpijp aan de zuidzijde tussen de zuidkapel en het transept, en tussen het koor en het transept.
Het pleisterwerk op de dichtgemetselde ramen is plaatselijk lichtjes gebarsten.
Er komt algen- en mosgroei voor op de afzaten van de ramen en de cordonlijsten.
De Gobertangesteen vertoont plaatselijk lichte verwering. Er vormen zich hier en daar ook dunne gipskorsten.

Dagkapel:
Volgens het inspectierapport van monumentenwacht van 2008 bladderen de afwerklagen van de houten bekleding van de kroonlijsten af. Hierdoor kan het hout beginnen inrotten.

45. Koor en dagkapel

46. Oostelijk raam van koor

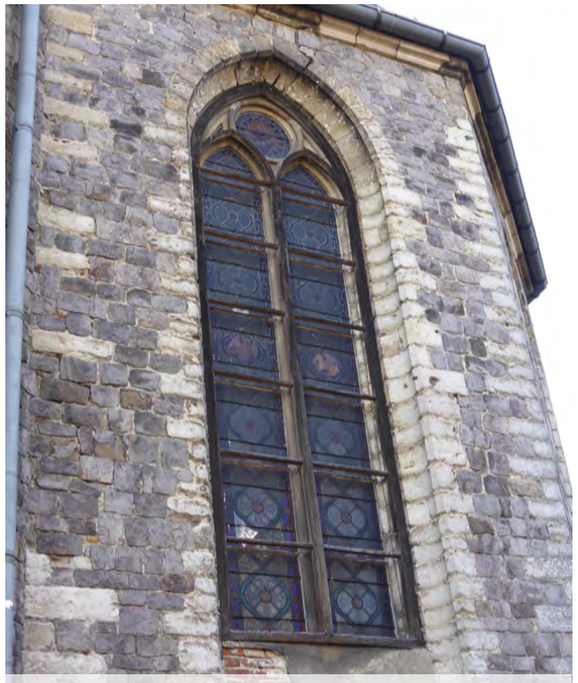

47. Zuidelijk raam van koor, met houten structuur voor

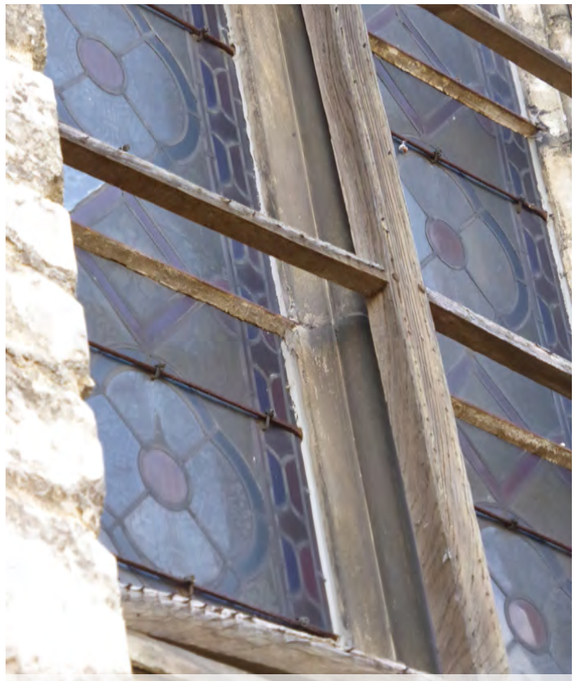

48. Noordelijk raam van koor, met houten structuur er voor

49. Zuidgevel van zuidkapel

50. Noordelijk raam van koor en bepleistering

51. Grafsteen in zuidwand van zuidkapel

52. Scheur onder oostelijk raam van koor

53. Oostelijk raam van zuidkapel

54. Zuidgevel zuidkapel - loskomende stenen

55. Halfrond venster in zuidgevel zuidkapel

56. Onderbroken cordonlijst in zuidgevel zuidkapel

57. Raamopening onder mijtervormige latei in zuidgevel zuidkapel

58. Bovenste deel van raam in oostgevel zuidkapel

59. Scheur boven oostelijk raam van koor

60. Mosgroei op afzaten koor

64. Verdwenen bepleistering onder zuidelijke raam van koor

61. Dagkapel en aanbouw aan noordelijk transept

62. Dagkapel

63. Onderbreking cordonlijst tussen koor en zuidkapel

II. Exterieur - Daken

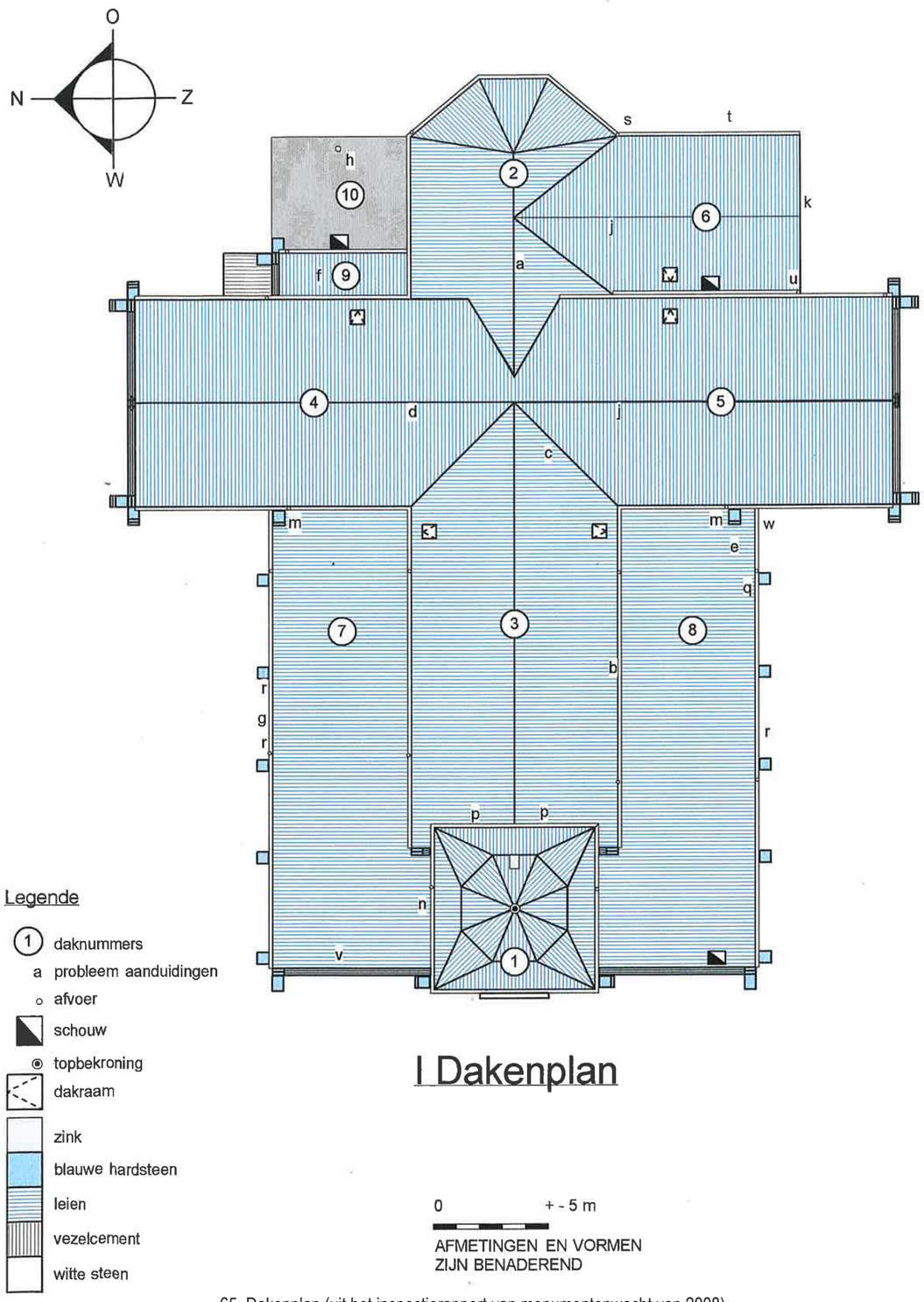

65. Dakenplan (uit het inspectierapport van monumentenwacht van 2008)

Daken

Dakvlakken
Alle dakvlakken, behalve deze van de dagkapel en de aanbouw tegen het noordelijk transept, zijn bedekt met natuurleien. Deze zijn met koperen leihaken bevestigd aan de onderliggende bebording. De dagkapel heeft een plat dak met een bitumineuze dichting. Volgens het inspectierapport van monumenenwacht van 2008 is het dakrandprofiel vermoedelijk asbesthoudend.

Nokafwerking
De nokken zijn afgewerkt met loden slabben. Het lood is bevestigd aan de onderliggende structuur met vernagelde beugels.

Dakdoorboringen
In het oostelijke dakvlak van de toren bevindt er zich een dakluik. Dit werd reeds vernieuwd en is opgebouwd uit gedrenkt naaldhout met daarop zinken bekleding en loden slabben. In de hoofdbeuk bevindt er zich aan beide zijden een dakraam met zinken raamkaders. Het oostelijk dakvlak van het transept bevat twee dakramen, één in de noordelijke en één in de zuidelijke transeptarm. De zuidkapel heeft ook een dakvenster in het westelijke dakvlak. Boven de zuidkapel, zuidelijke zijbeuk en voormalige dagkapel is er een schouw aanwezig, telkens in baksteenmetselwerk.

Topbekroningen in metaal
De toren is bekroond met een smeedijzeren kruis met pijnappel en haan.

Dakgoten
Heel de kerk, behalve de dagkapel is voorzien van zinken hanggoten. De dagkapel is voorzien van een bakgoot.

Beknopt schadebeeld
Volgens het inspectieverslag van monumentenwacht van 2008 is het schadebeeld als volgt:

Over het algemeen komen er plaatselijk korstmossen en algen voor op de dakvlakken. Er zijn ook hier en daar leien met afgebroken hoeken en plaatselijk is er een enkele lei uitgeschoven.
Er werden op verschillende plaatsen weinig vakkundige herstellingen uitgevoerd. Zo werd er bijvoorbeeld gebruik gemaakt van siliconen om een dichting of kit te maken. Dit is echter een weinig duurzaam materiaal en wordt dus best niet gebruik bij dit soort gebouwen. Plaatselijk werden uitgeschoven leien vervangen door loden slabben, dit lood is verweerd. Op andere plaatsen zijn er herstellingen gebeurd met leien die te klein zijn, waardoor de spatie tussen de leien te groot werd en de bebording maar een enkele dekking heeft. Rondom de herstelde zone komen ook leien voor die zijn uitgescheurd bij de leihaken.

De loden slabben en het ingevlochten lood vertonen op verscheidene plaatsen sporen van verwering. De vernagelde beugels zijn ook op enkele plaatsen roestig en sluiten niet meer goed aan. Er werd ook putcorrosie vastgesteld op de zinken slabben van de kilkeperafwerking. Er werd een huiszwam vastgesteld en deze had de gootbodem en de dragende structuur van de zaling tussen sacristie en de opgaande muur van het zuidelijke transept ernstig aangetast.
De aanstrijkmortel aan de aansluiting van de opgaande topgevels vertoont scheurvorming en is begroeid met korstmossen. De cementering is gebarsten en plaatselijk afgevallen.

Specifiek is bij de nok van de zuidkapel één losgekomen beugel gevonden op het westelijke dakvlak. De loden slab kan hierdoor opwaaien, waardoor ernstige vochtinfiltraties kunnen ontstaan. (gezien de historische waarde van het beschilderde houten gewelf is snel herstel belangrijk).

Het dakluik in de toren is volgens monumentenwacht in goede staat, maar het is ongebruiksvriendelijk en onveilig. Enkele dakramen zijn sterk sterk verweerd.

De kaders zijn voornamelijk in de hoeken gescheurd, er werden slordige herstellingen gedaan met siliconen en de zinken aansluitingen met de leien vertonen sporen van putcorrosie. De dakramen in de zuidkapel en in het noordelijke dakvlak van de hoofdbeuk werden vernieuwd.

Het voegwerk van de schouwen is plaatselijk verweerd en hier en daar uitgevallen. Het ingevlochten lood en de ingewerkte loden slabben vertonen sporen van verwering. De rookkanalen van de schouw in de dagkapel zijn vervuild met organisch afval.

Het smeedijzeren kruis vertoont sporen van corrosie. De klimhaken naar de torenspits zijn niet genormeerd, onbetrouwbaar en roestig. Ook de ladderhaken op de andere dakvlakken zijn roestig en niet genormeerd. Het deklood is bij zowel klim- als ladderhaken op verschillende plaatsen verweerd.

De hanggoten zijn over het algemeen verweerd. Plaatselijk zijn er sporen van putcorrosie en gescheurde lasnaden. De gootbeugels zijn over het algemeen roestig. Op enkele plaatsen blijft er organisch afval staan in de goot.

66. Vegetatie in dakgoot, zuidelijke zijbeuk

67. Algen en korstmossen op noordelijk dakvlak van koor

68. Beschadigde en verschoven leien

69. Korstmossen op toren

70. Dakvlakken van zuidelijk deel van kerk

III. Interieur - Zolders

71. Hoofdbeuk, schilderingen op spanten

72. Hoofdbeuk,houten gewelven

73. Hoofdbeuk, schilderingen op spanten

80. Toegang vanuit toren tot noordelijke zijbeuk

74. Hoofdbeuk, zicht op toren

75. Hoofdbeuk, schilderingen op spanten

76. Oostelijk deel van noordelijke zijbeuk

81. Doorgang vanuit noordbeuk naar toren

77. Hoofdbeuk, westmuur

78. Hoofdbeuk

79. Westelijke deel van noordelijke zijbeuk

Zolderruimte van hoofd- en zijbeuken

Beschrijving
De hoofd- en noordelijke zijbeuk zijn bereikbaar via de toren. De zuidelijke zijbeuk is bereikbaar via een ladder in de stookruimte.

Hoofdbeuk:
De eikenhouten kap is opgebouwd uit drie spanten, bestaande uit twee spantbenen, een makelaar, een hanenbalk, twee korbelen en een trekbalk. De nokbalk, gordingen, kepers en bebording zijn in wit loofhout.
Op de spanten zijn historisch waardevolle schilderingen aanwezig, welke qua stijl gelijken op de schilderingen van de herenkapel. Dit doet vermoeden dat deze spanten ooit zichtbaar waren en deel uitmaakten van het kerkinterieur.
De gewelven hebben een houten draagstructuur, welke ingevuld is met pleisterwerk. Er is een houten loopbrug. In de westmuur zijn sporen te zien van een ouder, lager dak tegen de toren.

Noordelijke zijbeuk:
De zijbeuken kunnen qua dakstructuur onderverdeeld worden in een westelijk en een oostelijk deel. Het westelijk gedeelte is opgebouwd uit eikenhouten (gerecupereerde) gordingen en een strijkbalk. In deze ruimte valt natuurlijk licht binnen door de spits van het spitsboograam in de westgevel. Het oostelijke gedeelte bestaat uit drie halve spanten. Ook hier hebben de gewelven een houten draagstructuur, en is er een houten loopbrug voorzien. In de muur tegen de halve spanten, welke deze zolderruimte scheidt van het interieur van het schip, zijn de houten panelen van het schijntriforium zichtbaar.
De zuidelijke zijbeuk heeft een gelijkaardige opbouw.

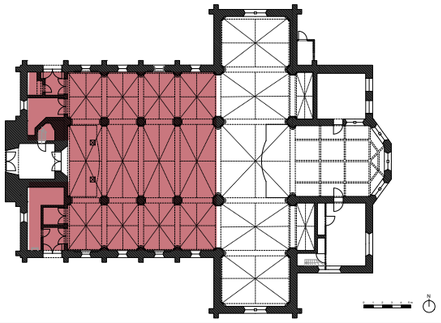

Beknopt schadebeeld
Volgens het inspectieverslag van monumentenwacht van 2008 kan het schadebeeld als volgt worden samengevat:

In de hoofdbeuk is er op enkele plaatsen schimmelweefsel en/of het vruchtlichaam van bruine eikenzwam aangetroffen. Er zijn op enkele plaatsen sporen van vocht en inrotting te zien. In alle onderdelen van de kap zijn er uitvliegopeningen van kleine klopkever te zien. Op enkele plaatsen zijn er ook uitvliegopeningen van grote klopkever. De bitumendichting bovenop de bebording vertoont blaasvorming.
In het westelijke deel van de noordelijke zijbeuk zijn er op verschillende plaatsen sporen van vocht en inrotting te zien. Centraal ontbreekt de muurplaat. De bitumendichting bovenop de bebording is plaatselijk gescheurd.
In het oostelijke deel zijn er ook op verschillende plaatsen sporen van inrotting en vocht te zien. Er zijn in alle onderdelen van de kap in beperkte mate uitvliegopeningen van kleine klopkever.
In de zuidelijke zijbeuk zijn er zowel in het oostelijke als in het westelijke deel sporen van vocht en inrotting te zien. Ook hier zijn er in al de onderdelen van de kap uitvliegopeningen van kleine klopkever. Er werd tijdens de inspectie in 2008 boormeel aangetroffen. In het oostelijke deel van de zolder werd er een oud vruchtlichaam van bruine eikenzwam gevonden.
Zowel in hoofd- als zijbeuken zijn er cellenbetonblokken aangebracht onder de muurplaten, ter vervanging van de verweerde ondersteuningen in baksteenmetselwerk.
In beperkte mate zijn er ook uitvliegopeningen van kleine klopkever aanwezig in de gewelven en in de binnenluiken van het schijntriforium.

82. Oostelijk deel van zuidelijke zijbeuk

83. Zicht op zuidwand toren vanuit zuidelijke zijbeuk

84. Zicht op westmuur van westelijk deel van de zuidelijke zijbeuk

85. Westelijk deel van de zuidelijke zijbeuk

86. Verbinding tussen westelijk en oostelijk deel van zuidelijke zijbeuk

87. Transept

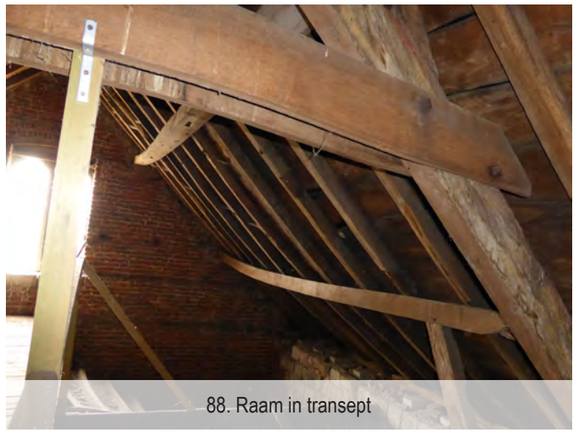
88. Raam in transept

89. Oplegging van spant, sporen van vocht

90. Nokgording zuidelijke transeptarm, vruchtlichaam bruine eikenzwam

91. Nokgording noordelijke transeptarm, sporen van vocht

Zolderruimte van transept

Beschrijving
Zowel de zuidelijke als de noordelijke transeptarm is opgebouwd uit twee eikenhouten spanten. Aan beide uiteinden van het transept wordt deze ruimte verlicht door een raam.

Beknopt schadebeeld
In het transept werden tijdens de inspectie van monumentenwacht van 2008 enkele oude, opgedroogde vruchtlichamen van bruine eikenzwam ontdekt.

Hier en daar zijn er ook sporen van vocht door oude lekken te zien, vooral aan de muurplaten en aansluitende kepervoeten en aan de nokbalk ter hoogte van de topgevels. Het hout vertoont daar ook inrotting.

Over heel de kap komen uitvliegopeningen van kleine klopkever voor. Plaatselijk werden ook uitvliegopeningen van grote klopkever gezien.

De gordingen vertonen doorbuiging door de grote overspanning.

In beperkte mate zijn er ook uitvliegopeningen van kleine klopkever aanwezig in de gewelven.

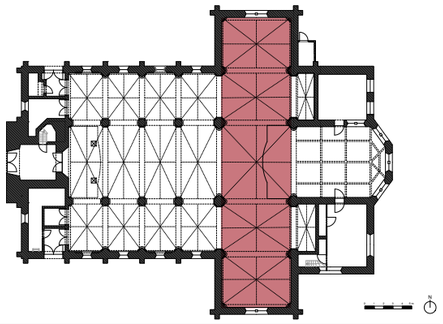

Zolderruimte van koor

Beschrijving
De zolderruimte boven het koor is bereikbaar via een houten ladder die vertrekt van een opening in het gewelf van de herenkapel. Boven het gewelf bevindt er zich een houten loopbrug. Deze zolderruimte is ook toegankelijk via de zolderruimte van het transept via een kleinere opening in een muur. (sporenkap)

Beknopt schadebeeld
Tijdens de inspectie van monumentenwacht in 2008 waren er oude sporen van vocht te zien op enkele plaatsen. In alle onderdelen werden uitvliegopeningen gevonden van kleine klopkever. De dubbele muurplaat in het bijzonder was plaatselijk ernstig ingerot, en er kwam veel afval voor bij de kepervoet. Op het dakbeschot zijn enkele herstellingen te zien in een bitumenachtig materiaal.

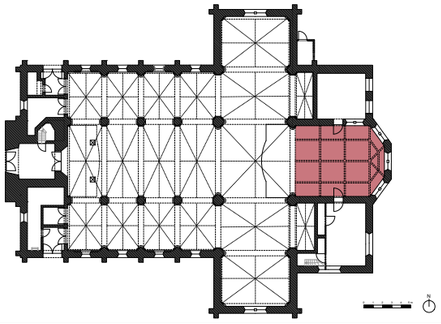

92. Toegang tot toren vanuit inkomruimte

93. Schietgaten

94. Galmgat met galmbord

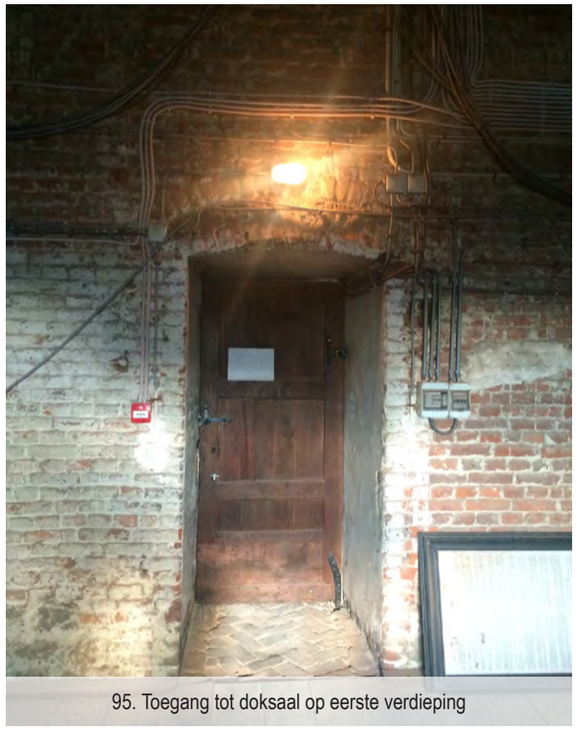

95. Toegang tot doksaal op eerste verdieping

96. Dakconstructie van toren bereikbaar via houten ladder

97. Klokkenstoel met klokken

98. Klokkenstoel

99. Galmgat met galmbord

Zolderruimte van toren

Beschrijving

De toren bestaat uit een eikenhouten spitsconstructie en is opgebouwd op basis van één balkenkruis. De eerste verdieping van deze toren is bereikbaar via een stenen spiltrap vanuit de inkomruimte van de kerk. In deze trappenkoker verwijzen de restanten in Gobertangesteen naar een van de vroegste bouwperiodes van deze kerk (net zoals het Gobertangestenen inkomportaal in de gevel). De hogere verdiepingen zijn bereikbaar via aluminium ladders. Op de eerste verdieping van de toren bevindt zich de doorgang naar het doksaal, alsook de doorgang naar de noordelijke zijbeuk. Op de tweede verdieping is er een doorgang naar de zolderruimte van de hoofdbeuk. De huidige toren werd gebouwd rond 1790. Pas 30 jaar later werden de zijbeuken verlengd langs de toren. Binnenin de kerk zijn deze zijwanden van de toren, welke eerst buitenwanden waren, nog steeds te zien vanuit de zijbeuken. In de zijwanden zijn ook nog oude schietgaten aanwezig, welke nu slechts op de binnenruimte van de verlenge zijbeuken uitgeven. De galmgaten werden dichtgemaakt met gaas tegen gedierte. De klokken en het metalen klokkenmechanisme zijn bevestigd aan een eikenhouten klokkenstoel.

Op de tweede verdieping van de toren staat er nog een oud smeedijzeren mechanisme voor een gotisch torenuurwerk. Aangezien het zeldzaam is en zeer volledig bewaard, is het historisch zeer waardevol. Volgens het inspectieverslag van monumentenwacht van 2008 dateert het vermoedelijk van voor 1650. Bij de klokkenstoel is een smeedijzeren aanslaghamer terug te vinden

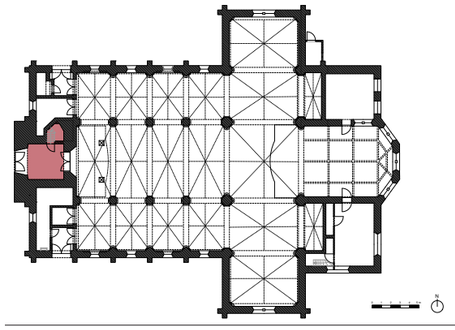

die vermoedelijk deel uitmaakt van het historische uurwerkmechanisme. Er bevinden vandaag twee kerkklokken in de toren: een klok uit 1735 en een klok uit 1921 gegoten door Omer Michaux. Deze tweede klok verving een klok uit 1790, gegoten door Nicoloas Simon en Clement Drouot die tijdens de Eerste Wereldoorlog ontvreemd werd. De klok uit 1921 werd in 1944 opgenomen in de inventaris van het KIK (E004653 - niet digitaal beschikbaar). De klokken zijn algemeen zeer moeilijk bereikbaar voor inspectie en zelfs moeilijk fotografeerbaar gezien de slechte toestand van zoldervloeren en ladders.

Beknopt schadebeeld

Het inspectierapport van monumentenwacht van 2008 vat het schadebeeld samen:

De Gobertangestenen trap vanuit de inkomhal naar de eerste verdieping van de toren vertoont slijtage in het loopvlak. Het baksteenmetselwerk onder de natuurstenen treden is plaatselijk licht verweerd.

Het balkenkruis vertoont bij zijn westelijke opleggingen een aantal oude gebreken. De noordwestelijke oplegging is ernstig ingerot. Bij de zuidwestelijke oplegging is het opgedroogde vruchtlichaam van een bruine eikenzwam aanwezig. Er zijn lichte sporen van inrotting aanwezig bij de gording onder het dakluik en de aansluitende kepervoeten. De gording is overlangs gespleten, maar versterkt met een metalen anker dat licht roestig is. Er zijn ook sporen van inrotting aanwezig bij de dubbele muurplaten, voornamelijk in de hoeken, en de daarbij aansluitende kepervoeten

In alle onderdelen van de kap komen in beperkte mate uitvliegopeningen voor van kleine klopkever.

De klokkenstoel vertoont oude sporen van vocht en er is oppervlakkige inrotting aanwezig. Alle onderdelen zijn lichtjes aangetast door kleine klopkever. Aansluitend bij de westelijke muur is de draagstructuur lichtjes ingerot en komen oude sporen voor van grote klopkever. Bij hevige wind wordt de regen langs het westelijke galmgat binnengeblazen. Het metalen mechanisme vertoont plaatselijk sporen van corrosie.

Plaatselijk zijn er bakstenen verweerd en is het voegwerk uitgevallen.

100. Balkenkruis

101. Klok met mechanisme

102. Telmerken op klokkenstoel

103. Torenuurwerkmechanisme

104. Dichtgemaakte raamopeningen in toren, vanuit zuidelijke zijbeuk

IV. Interieur - Begane Grond

Gemeente Linter
Helen-Bosstraat 43
3350 Linter

STUDIO ROMA cvba
Abdij Vlierbeek 7
3010 Kessel-Lo

105. Hoofdbeuk

106. Noordelijke zijbeuk

107. Zuidelijke zijbeuk

Hoofd- en zijbeuken

Beschrijving

De neogotische binnenruimte van de hoofdbeuk heeft een drieledige opstand. Hoofd- en zijbeuken zijn van elkaar gescheiden door spitsboogarcaden. De ronde kolommen die deze bogen dragen, zijn helemaal bepleisterd behalve het achtzijdig basement, dat uitgevoerd is in zandsteen. Deze kolommen worden beëindigd met een knopkapiteel. Hierboven bevindt er zich aan beide zijden van de hoofdbeuk een schijntriforium met dubbele spitsbogen met tracering. Dit deel wordt geritmeerd door halfzuilen met bladkapiteel. In het bovenste deel van deze opstand wordt het schip verlicht door ronde vensters met glas-in-lood. Enkele van deze ruitvormige glaasjes zijn gekleurd. Deze ruimte is overwelfd met houten kruisgewelven met geprofileerde gordelbogen, en is volledig wit bepleisterd. De sluitstenen van de gewelven zijn gedecoreerd met rocaillemotieven.

De zijbeuken worden verlicht door spitsboogvensters met glas-in-lood met houten onderverdelingen, waarvan sommige delen opengaand zijn. Het glas-in-lood is gelijkaardig aan dat van de hoofdbeuken, met enkele gekleurde ruitvormige glaasjes. In de zijwanden van de zijbeuken zijn er enkele nissen door uitsparingen in de muur. Ook hier zijn de plafonds uitgewerkt met kruisgewelven met geprofileerde gordelbogen. Deze gordelbogen komen tegen de buitenmuren neer op halfzuilen met bladkapiteel.

De vloer van hoofd- en zijbeuken is bekleed met natuursteentegels. Deze tegels zijn met een lichte en donkergrijze kleur gelegd in een patroon waarbij de lichtere stenen kruisjes vormen tussen de donkere stenen. Hier en daar is dit patroon verstoord omwille van een herstellingen.

Tegen de westmuur bevindt er zich een eikenhouten doksaal met daarop het orgel.

Beknopt schadebeeld

Op de gewelven van zowel hoofd- als zijbeuken is een aftekening van de structuur zichtbaar omwille van vervuiling (thermophorese). Op sommige plaatsen is ook een aftekening van het achterliggend metselwerk te zien. In de zijbeuken bladdert het pleisterwerk op enkele plaatsen af omwille van vochtproblemen, bijvoorbeeld opstijgend vocht. Er zijn hier en daar ook sporen van aflopend vocht te zien onder de ramen. Op enkele plaatsen is er lichte scheurvorming in muren en gewelven. De natuurstenen tegels zijn hier en daar gebarsten of afgeschilferd. Ook zijn er in de zijbeuken roestvlekken te zien op de tegels.

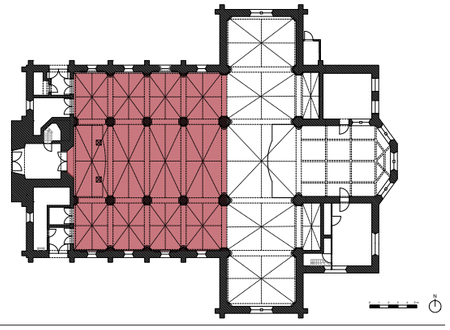

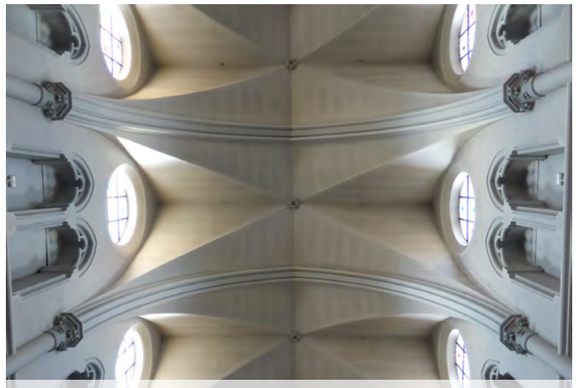
108. Gewelven in hoofdbeuk

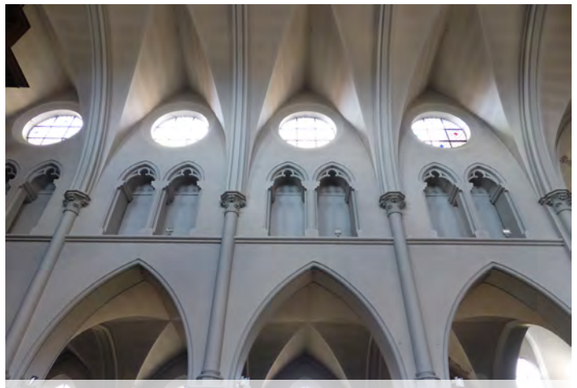
109. Drieledige opstand in hoofdbeuk

110. Sluitsteen van gewelven in hoofdbeuk

111. Bladkapiteel van halfzuil in hoofdbeuk

112. Basement zuil tussen hoofd- en zijbeuk

113. Kapiteel zuil tussen hoofd- en zijbeuk

114. Basement zuil tussen hoofd-, zijbeuk en transept

115. Basement halfzuil tussen zijbeuk en transept

116. Gewelf zijbeuk

117. Basement van halfzuil in zijbeuk en afbladderende pleister

118. Kapiteel van halfzuil zijbeuk

119. Afbladderend pleisterwerk in zijbeuk

120. Scheurvorming en aflopend vocht in zijbeuken

121. Aftekening van metselwerk op westelijke muur

122. Barsten en afschilfering van tegels

123. Roestplekken

124. Lichte scheurvorming in gewelven

125. Roosters verwarming

126. Hoofdbeuk met orgel op doksaal

127. Orgel op doksaal

HET ORGEL EN DE ORGELTRIBUNE

Beschrijving

Tegen de westmuur staat de orgeltribune met een vroeg barok orgel dat als monument beschermd werd op 12 oktober 1981 omwille van zijn historische waarde (K.B. 12 oktober 1981). Dit orgel bevat enkele delen in verguld hout.

Toen het stenen doksaal in het oosten van de kerk in 1711 werd afgebroken, werd er een nieuw doksaal, of orgeltribune, gebouwd in het westen van de kerk. Ook werd het oude orgel vervangen door een nieuwer. Het huidige orgel is afkomstig van de abdij van Heylissem en zou rond 1660 door Chr. Ancion uit Hoei vervaardigd zijn[1]. Het bevindt zich sinds 1744 in de kerk en bevat o.a pijpwerk met nog gotische labium-vorm. Tussen 1890-1904 werden er aanpassingen doorgevoerd door A. D'Hondt dooer toevoeging van fabrieksmatig pijpwerk ter vervanging Ancion-pijpwerk, o.a ook recuperatiemaeriaal van Van Peteghem en Dillens.

Verder: dunwandig pijpwerk met tamelijk hoog tingehalte, thans met aluminiumbransverf beschilderd, pijpwerk binnenin werd met boluslijm geconsolideerd. 18e eeuws pijpwerk: bekers met blikken onderstukken en loden bovenstukken, de kleinste bekers zijn in tin, brede soldeernaden, tamelijk smalle lepels.

Orgelkast met eikimitatie beschilderd. De bevloering van de houten orgeltribune is in zacht hout uitgevoerd, terwijl het gedeelte onder de orgelkast uit eikenhout bestaat. Deze constructie bevindt zich in het verlengde en op gelijke hoogte van de vloer van de eerste verdieping in de toren. Het doksaal kraagt uit in het schip en wordt door twee kolommen ondersteund. De hoofdstructuur bevat drie moerbalken.

1 G. POTVLIEGHE, 'Het historisch orgel in Vlaanderen', Brussel, 1974, 390-393.

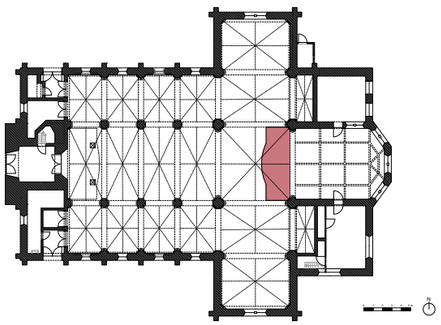

Beknopt schadebeeld

De houten plankenvloer van het doksaal is in slechte staat. Enkele planken zitten los of ontbreken.De planken zijn aangetast door kleine klopkever en de randen zijn ernstig verzwakt. Het orgel zelf is in slechte staat. Monumentenwacht maakte in hun inspectieverslag van 2008 de volgende opmerkingen over het orgel:

Er is beperkte aantasting door kleine klopkever, maar er werden geen sporen van activiteit waargenomen. Er zijn krimpscheuren in de houten panelen. Oppervlakteschimmel komt ook voor, voornamelijk bij het klavier. Plaatselijk is er corrosie te zien op de orgelpijpen. Enkele orgelpijpen zijn gedemonteerd, gedeukt en/of gescheurd.

In 1976 schreef men al dat het orgel in verval was en niet meer werd gebruikt. Gezien van Chr. Ancion zeer weinig instrumenten bewaard zijn gebleven is het orgel te Neerlinter van uitzonderlijk historisch belang. In 2005 werd er een restauratieontwerp gemaakt voor het orgel en in 2008 werd een stabiliteitsonderzoek gedaan naar de draagstructuur van de orgeltribune. Een restauratie van het orgel werd echter uitgesteld omwille van de gebreken aan de orgeltribune en zolang dat de verwarmingsinstallatie niet aan de actuele voorschriften voldoet.

128. Losliggende en gedeukte orgelpijpen

129. Plankenvloer van doksaal

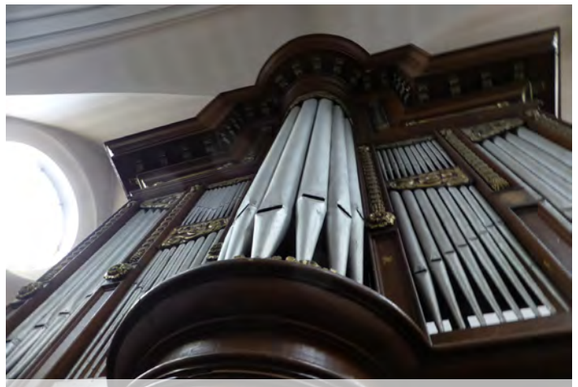

130. Voorkant van orgelkast

131. Transept

Transept

Beschrijving

Het transept bestaat uit vijf traveën, waarvan het middelste, de viering, de grootste is. Muren en plafond zijn, zoals in de andere delen van de kerk, wit gepleisterd. De vloer is zoals in de hoofd- en zijbeuken, bedekt met donker- en lichtgrijze natuursteentegels, in een patroon gelegd. Er zijn enkele grafstenen aanwezig in de vloer.

Ook het plafond is uitgewerkt met kruisgewelven voorzien van stucwerk, met geprofileerde gordelbogen. In de viering wordt het gewelf gedragen door bundelpijlers, in de transeptarmen door half- en kwartzuilen. Het transept heeft dezelfde neogotische stijl als de hoofdbeuk en heeft een drieledige opbouw. Halfzuilen met bladkapiteel delen elke transeptarm onder in twee traveeën. Hierop steunen de geprofileerde gordelbogen van de gewelven. De sluitstenen van de gewelven zijn, net zoals in de hoofdbeuk gedecoreerd met rocaillemotieven. Ook is er een drieledige opbouw zichtbaar, met een schijntriforium van dubbele spitsbogen en ronde vensters met glas-in-lood. Het transept wordt verder nog verlicht aan de uiteinden door een groot raam bestaande uit twee spitsboogvensters en een rondvenster. Deze glas-in-loodramen bestaan uit ruitvormige glaasjes waarvan er enkele gekleurd zijn, net zoals de ramen in de hoofd- en zijbeuken. Zowel in de linker als in de rechter transeptarm is er aan de oostelijke zijde een nis uitgespaard, waarin telkens een zijaltaar is geplaatst.

Beknopt schadebeeld

Ook in het transept zijn de gewelven vervuild. Op enkele plaatsen komt de pleister los van de muur door opstijgend vocht en/of zoutuitbloei. In de oostelijke muur van de zuidelijke transeptarm loopt er een scheur van aan het gewelf tot op de vloer. Er is reeds een scheurmeter aanwezig. Op andere plaatsen zijn er kleinere scheuren aanwezig, bijvoorbeeld in het zuidelijke zijaltaar. In het noordelijk zijaltaar zijn er witte vlekken op de natuurstenen tegels, mogelijk zijn deze afkomstig van kaarsvet.

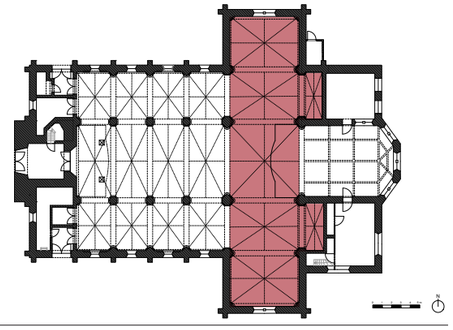

132. Gewelf boven viering

133. Gewelf in transeptarm

134. Rocaillemotief

141. Drieledige opstand en zijaltaar

135. Halfzuil met bladkapiteel

136. Kwartzuil met bladkapiteel

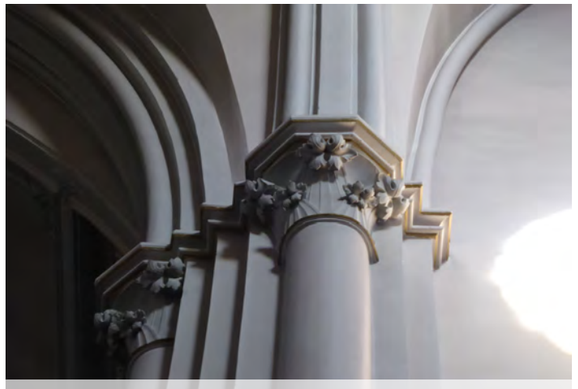
137. Bundelpijler tussen transept en koor

142. Scheurvorming in zuidelijk transept

138. Pleister komt los door zoutuitbloei

139. Pleister komt los van muur

140. Witte vlekken op tegels

In het transept zijn er vier grafstenen aanwezig in de vloer.

Grafsteen Guilhelmus Caldenborgs (MEU 14)
Deze grafsteen van blauwe hardsteen bevindt zich voor het zijaltaar in het noordelijk transept. Ze dateert uit 1708 en is 125 cm lang en 73 cm breed.

Plaatselijk is er oppervlakkige schade. Enkele ornamenten zijn afgesleten en vervuild. Structureel is er geen ernstige schade.

Inventarisnummers:
MEU 14: huidig document
M232898: KIK-IRPA fotonummer
7244: KIK-IRPA objectnummer

Grafsteen Jacobus Ludovicus Swijsen (MEU 15)
Deze blauwe hardstenen grafsteen bevindt zich voor het zijaltaar van het zuidelijk transept. Ze dateert uit 1730 en is 180 cm lang en 100 cm breed. Jacobus Swijsen was pastoor in Neerlinter tijdens de 18e eeuw, en hij bezorgde de kerk een nieuw relikwie van de heilige Foillanus. Bovendien liet hij de pastorij op eigen kosten verbouwen toen deze in slechte staat verkeerde. Hij werd begraven in de kerk voor zijn biechtstoel.

Structureel is deze grafsteen in goede staat. De inscripties zijn door slijtage sterk afgesleten.

Inventarisnummers:
MEU 15: huidig document
M232951: KIK-IRPA fotonummer
7245: KIK-IRPA objectnummer

Grafsteen (ongeïdentificeerd) (MEU 16)
Deze blauwe hardstenen grafsteen bevindt zich in het noordelijk transept.

Aangezien de inscripties van deze grafsteen niet meer of nauwelijks nog zichtbaar zijn, kon deze grafsteen niet geïdentificeerd worden. Ze is ook vervuild met vleermuisuitwerpselen.

Inventarisnummers:
MEU 16: huidig document

Grafsteen Joannes Alberti Vreven (MEU 17)
Deze grafsteen van blauwe hardsteen bevindt zich in het zuidelijk transept. Ze dateert uit 1756 en is 127 cm lang en 100 cm breed.

De letters zijn lichtjes afgesleten en er zijn lichte sporen van gelaagdheid. Structuur is de grafsteen in goede staat.
Inventarisnummers:
MEU 17: huidig document
M232950: KIK-IRPA fotonummer
7246: KIK-IRPA objectnummer

143. Grafsteen Caldenborgs (MEU 14)

144. Grafsteen Swijsen (MEU 15)

145. Grafsteen .(ongeïdentificeerd). (MEU 16)

146. Grafsteen Vreven (MEU 17)

INKOMRUIMTE

Beschrijving
De inkomsas van de kerk bevindt zich in de westtoren. Muren en plafond zijn bepleisterd. De vloer is bedekt met Gobertangesteen. In deze ruimte bevindt zich ook de toegang tot de trappentoren. In het plafond zit een luik (klokken toren). De vloer, het inkomportaal en de trap in Gobertangesteen verwijzen naar de oude kern van deze kerk.

Beknopt schadebeeld
De pleister schilfert hier en daar af.

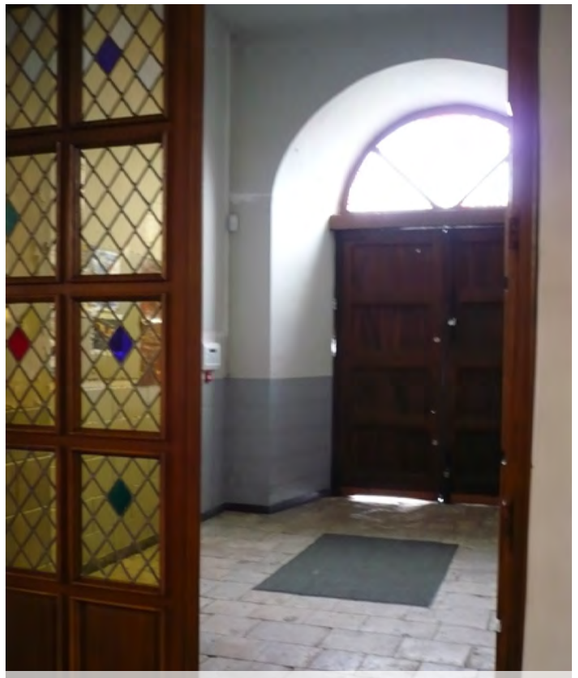
147. Inkom

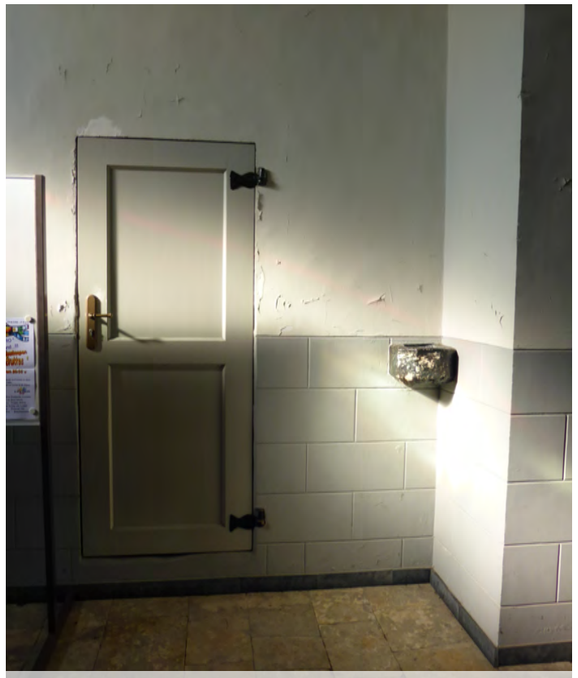
148. Toegang tot toren

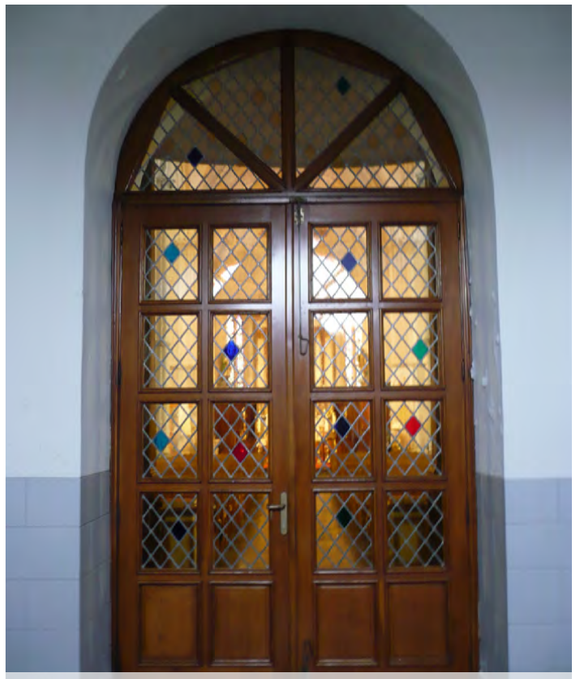
149. Dubbele deur naar kerkruimte

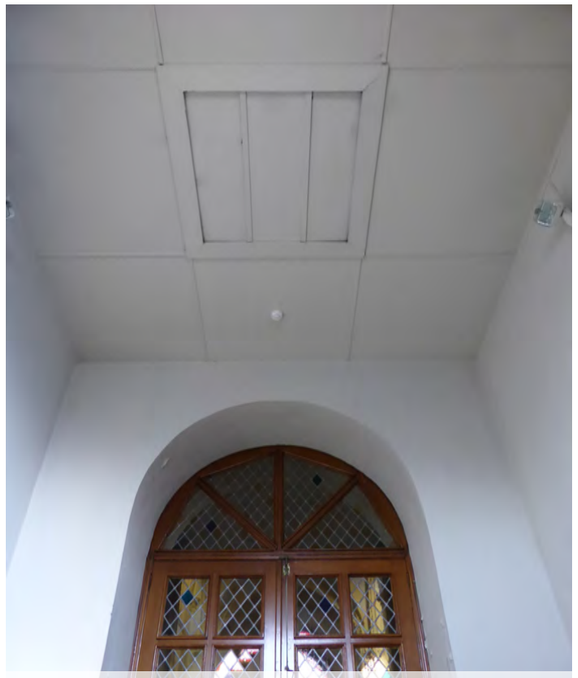
150. Luik in plafond

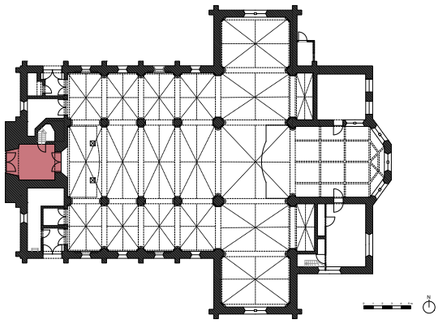

151. Dubbele poort vanuit eerste bergruimte naar buiten toe

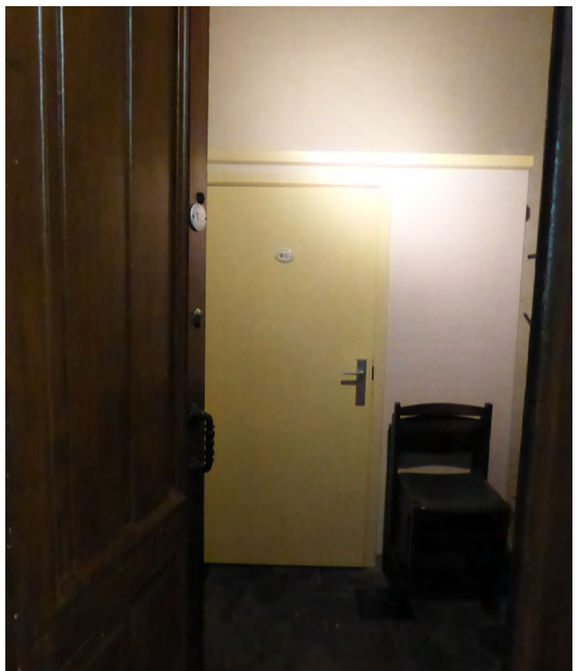

152. Sanitaire ruimte in eerste bergruimte

BERGRUIMTES, SANITAIRE RUIMTE EN STOOKRUIMTE

Interieur

In de travee van de inkom bevindt zich aan de zuidelijke zijde een technische ruimte met bergruimte en aan de noordelijke zijde een sanitaire ruimte en bergruimte. Deze ruimtes zijn bereikbaar via dubbele houten deuren in de zijbeuken. Voor de duidelijkheid worden de bergruimtes hier genummerd van één tot drie van noord naar zuid.

Sanitaire ruimte en bergruimte:
De sanitaire ruimte is de meest noordelijke ruimte in deze travee. Via de dubbele houten deur komt men in een bergruimte, waarin een lager volume staat met daar in het toilet. In deze bergruimte bevindt er zich ook een dubbele houten poort naar buiten toe. De vloer is een tegelvloer in blauwe hardsteen, de muren en plafond zijn zoals de rest van de kerk wit bepleisterd.

De andere dubbele deur in de noordelijke zijbeuk geeft toegang tot een bergruimte.

Stookruimte en bergruimte:
Aan de andere zijde geeft de meest zuidelijke dubbele deur toegang tot een andere bergruimte waarlangs een dubbele houten poort toegang geeft tot buiten. Via deze ruimte is de stookruimte bereikbaar. Hierin bevindt zich de bijna 50 jaar oude vewarmingsinstallatie met mazoutketel. In deze ruimte bevindt er zich ook een trapladder naar de zuidelijke zijbeuk toe. De andere dubbele deur kon niet geopend worden. Hierachter bevindt zich nog technische ruimte horend bij de verwarmingsinstallatie. De vloer bestaat uit natuursteen en muren en plafond zijn wit bepleisterd.

Beknopt schadebeeld

In de bergruimte naast de stookruimte zijn er sporen van opstijgend vocht en zoutuitbloeiingen te zien. In de stookruimte zelf is er een aftekening van stenen zichtbaar op de muur die de scheiding vormt tussen de stookruimte en de inkomruimte in de toren. Verder werden er geen grote gebreken vastgesteld in deze ruimtes.

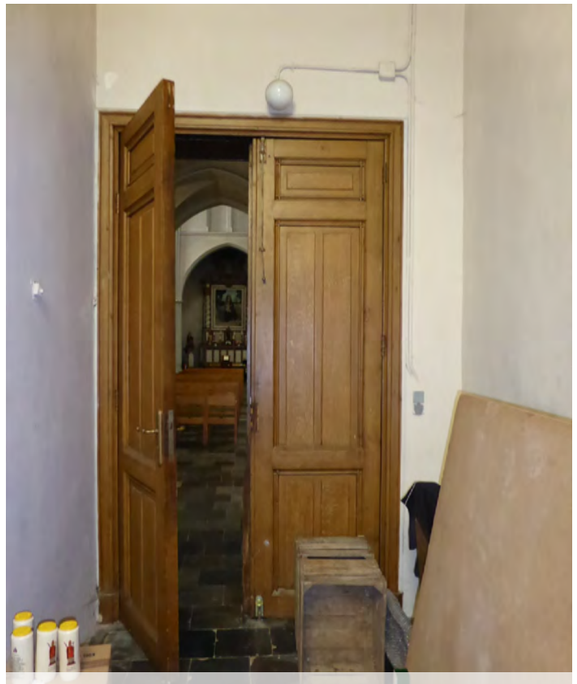

153. Dubbele deur van tweede bergruimte naar noordelijke zijbeuk

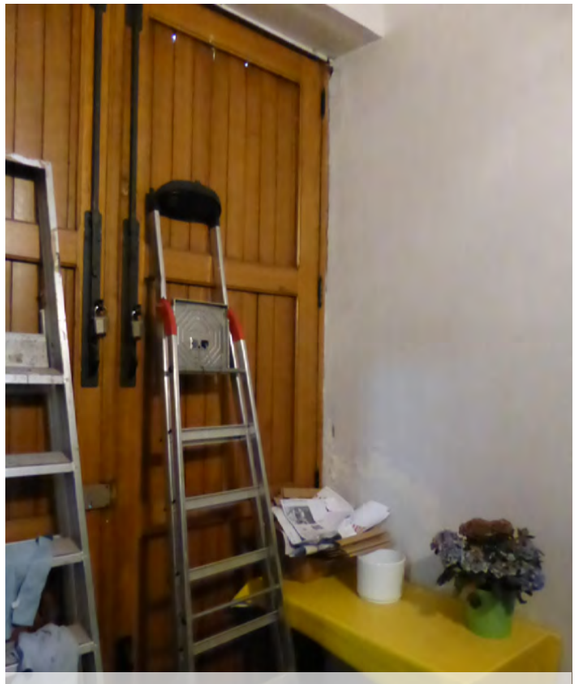

154. Dubbele deur van derde bergruimte naar noordelijke zijbeuk

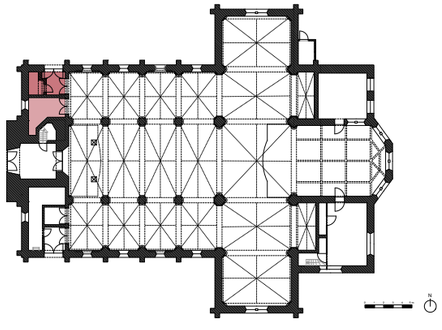

155. Bergruimte 1 met sanitair (donker) en bergruimte 2 (licht)

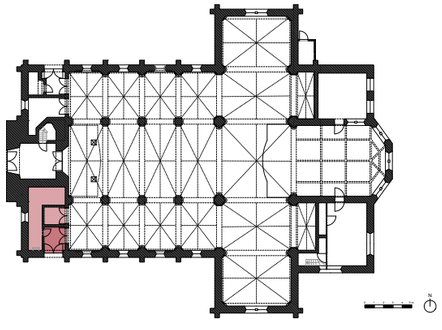

156. Bergruimte 3 (donker) en stookruimte (licht)

157. Dubbele deuren naar derde bergruimte

158. Rooster in vloer van verwarmingsinstallatie voor derde bergruimte

159. Vochtschade in muur van stookruimte

160. Stookruimte met mazouttank

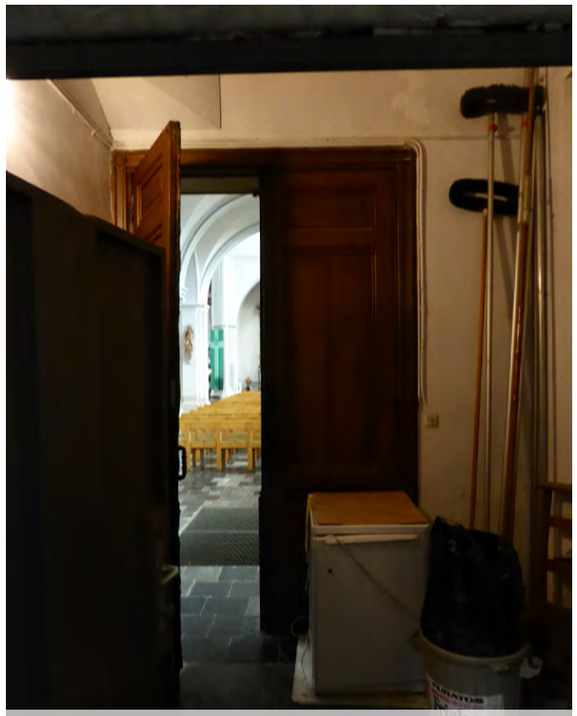
161. Derde bergruimte

162. Vertikale ladder in stookruimte naar zolder zijbeuk

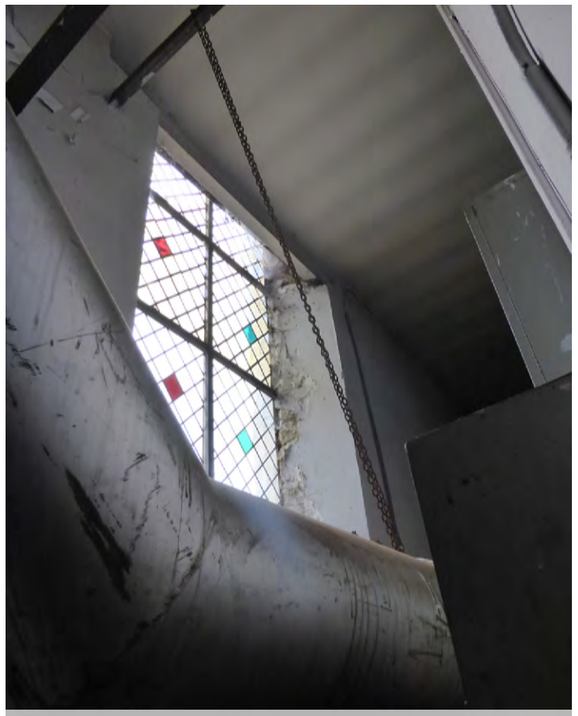
163. Stookruimte

164. Toegang vanuit derde bergruimte naar stookruimte

165. Het koor

Koor

Beschrijving

Het 15e eeuws gotisch koor dateert, samen met de zuidkapel, uit een van de vroegste bouwfasen van de kerk. Het betreft een driezijdig gesloten hoogkoor dat ooit was verbonden met de zuidkapel of 'herenkapel' via een spitsboog in de zuidelijke muur van het koor. Deze boog is later dichtgemaakt met tufsteen en hiervan zijn nog sporen zichtbaar.
Met uitzondering van de houten lambrisering, welke doorloopt van het koorgestoelte, is deze ruimte volledig bepleisterd.
De twee spitsboogramen langs de weerszijden van het hoofdaltaar zijn opgebouwd met een eenvoudig witte natuurstenen maaswerk, met gekleurde glas-in-loodvensters. Het noordelijke spitsboograam heeft geen natuurstenen maaswerk meer en bevat eenvoudiger en recenter glas-in-lood, gelijkaardig aan de rondvensters in de hoofdbeuk.
Het gestucte houten tongewelf dat dateert van de 18e eeuw, is voorzien van cassetten met rocaillemotieven.
Op de kruising van het koor met de viering staan bundelpijlers.
De vloer is bedekt met donkere natuurstenen tegels.
Vanaf het koor zijn de sacristie en de dagkapel bereikbaar via een deur, ingewerkt in de houten lambrisering.

Beknopt schadebeeld

Net als in de rest van de kerk, zijn de gewelven hier ook vervuild. Er zijn enkele kleine scheuren in muren en gewelf. De natuurstenen vloer vertoont enkele kaarsvetspatten en witte vlekken, welke volgens het verslag van monumentenwacht van 2008 mogelijk veroorzaakt zijn door vleermuisuitwerpselen. Enkele tegels zijn ook gebarsten of afgeschilferd aan het oppervlak.

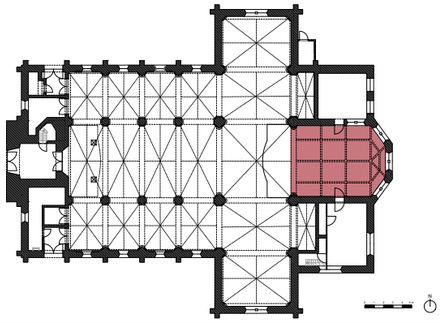

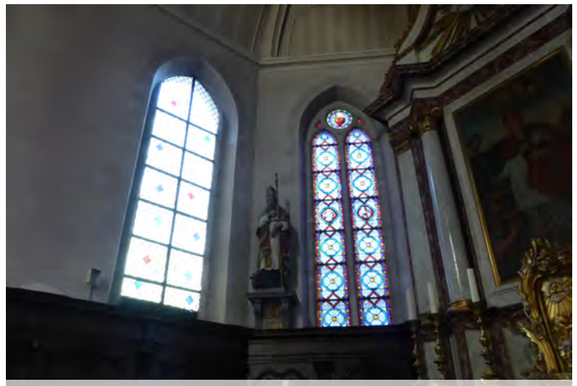
166. Twee verschillende spitsboogramen in het koor

167. Tongewelf met cassetten

168. Detail van cassette

169. Aftekening vroegere spitsboogopening naar herenkapel

170. Zicht op koor vanop het doksaal

171. Koorgestoelte en lambrisering

172. Detail lambrisering

173. Witte vlekken op tegels

174. Dagkapel

175. Blaasjes achter pleister in dagkapel

176. Oppervlakteschimmel in dagkapel

177. Pleister komt los in dagkapel

Dagkapel

Beschrijving
De wanden van de dagkapel zijn bepleisterd. Er werd langs de binnenzijde voor de betonnen raamkaders een binnenraam geplaatst met pvc profielen. Het plafond is opgebouwd uit houten balken met plaatmateriaal tussen. De vloer bestaat uit tegels van blauwe hardsteen.

Beknopt schadebeeld
Op enkele plaatsen komt de pleister los. Er is een lichte oppervlakteschimmel aanwezig op de plint van de zuidelijke muur, waarschijnlijk omwille van opstijgend vocht. Verder zijn er ook blaasjes te zien achter de pleister op de muren, waarvan de oorzaak ook waarschijnlijk in een vochtprobleem zit.

Zuidkapel: Sacristie

Beschrijving
De voormalige herenkapel, welke vroeger één grote ruimte was, is nu onderverdeeld in drie bouwlagen. In de sacristie op het gelijkvloers zijn de muren wit bepleisterd. De vloer is een houten plankenvloer. Deze ruimte heeft een verlaagd plafond in plaatmateriaal. De halfronde ramen hebben glas-in-loodvensters met enkele gekleurde glaasjes, zoals in de hoofdbeuk. Ze zijn ook voorzien van diefijzers. Via de sacristie is de eerste en de tweede verdieping bereikbaar via een eikenhouten trap.

Beknopt schadebeeld
Er werden geen belangrijke schadegevallen opgemerkt. Plaatselijk zijn er enkele krimpscheuren te zien in de plankenvloer en oude uitvliegopeningen van kleine klopkever. Op de trap naar de eerste verdieping zijn er ook enkele uitvliegopeningen van de kleine klopkever. Volgens het inspectieverslag van monumentenwacht van 2008 bevindt er zich op de onderzijde van het bordes een opgedroogd vruchtlichaam van de bruine eikenzwam.

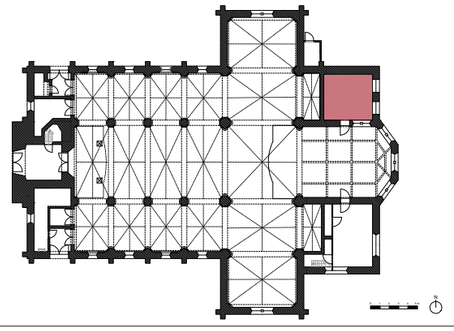

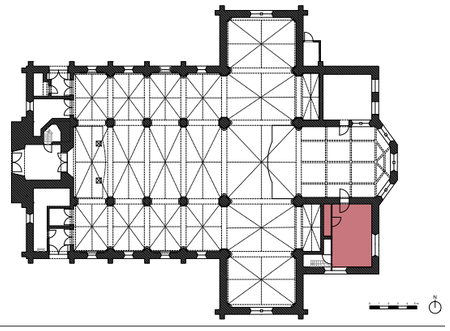

Zuidkapel: 1e verdieping

Beschrijving
Deze ruimte vormt een doorgang naar de zolderruimte Tegenwoordig wordt deze ruimte vooral gebruikt als opslagplaats. De wanden zijn deels wit bepleisterd. De vloer is een houten plankenvloer en het plafond bestaat uit houten balken welke de houten vloer van de zolderruimte dragen. In de noordelijke muur zijn de sporen van de vroegere spitsboogvormige opening naar het koor zichtbaar. In de oostelijke muur zit een dichtgemaakt spitsboogvormig raam. Het natuurstenen maaswerk is wel nog zichtbaar.
De noordelijke, oostelijke en zuidelijke muur zijn opgetrokken in Lincent tufsteen. De westelijke muur bestaat uit baksteenmetselwerk.

Beknopt schadebeeld
Er werden geen belangrijke schadegevallen opgemerkt. Volgens het inspectieverslag van monumentenwacht van 2008 zijn de vezelplaten op de zoldervloer boven de sacristie ter hoogte van het dakvenster verzwakt door een oud lek.

178. Halfrond venster met diefijzers in sacristie

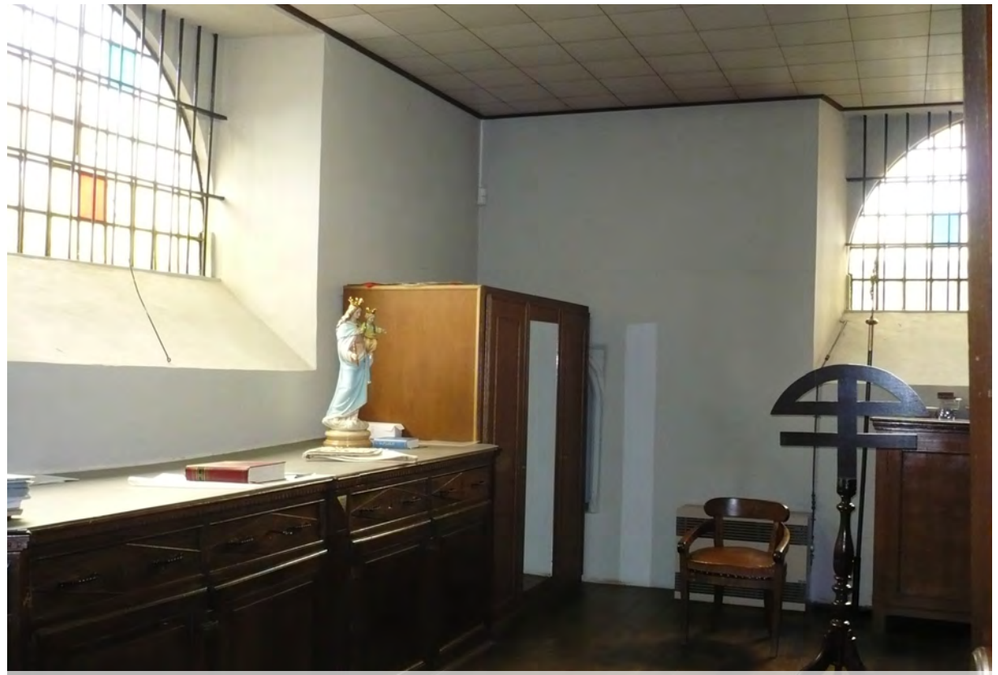
179. Sacristie

180. Maaswerk van spitsboograam in oostelijke muur in sacristie

181. Ruimte boven sacristie, zicht op noordelijke muur met sporen van opening

182. Zolder herenkapel - noordmuur

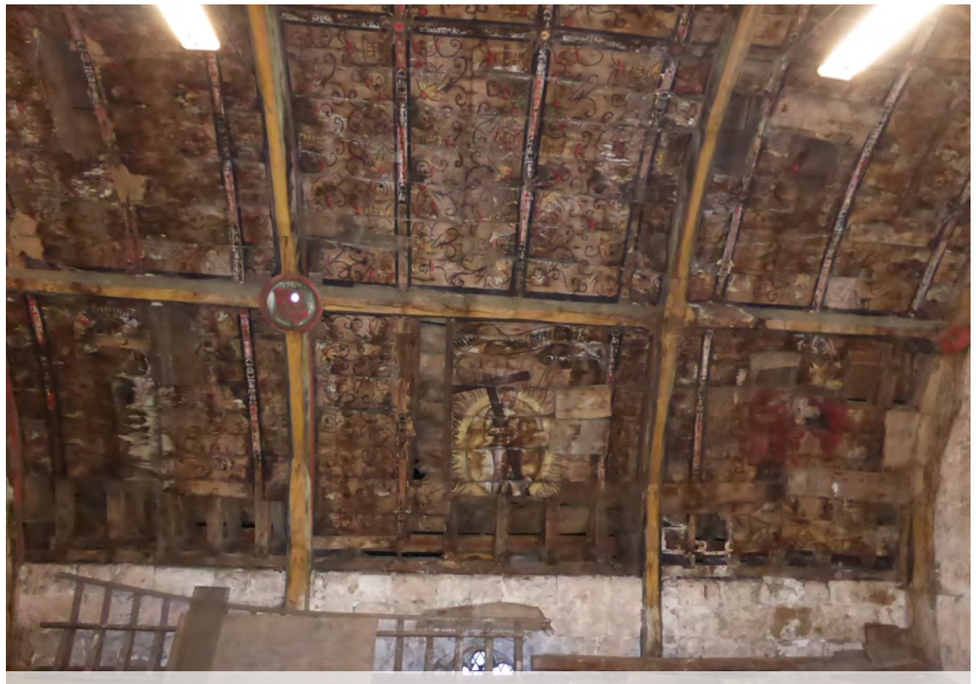

183. Zolder herenkapel - oostmuur

Zuidkapel: Zolder

Beschrijving

Deze ruimte wordt overspannen door een sporenkap. De houten bebording tussen de kapspanten is beschilderd met historisch waardevolle, vroeg 16e eeuwse schilderingen. Ook de spanten en gordingen zijn beschilderd. De schilderingen bevatten arabesken met florale motieven en wapenschilden van verscheidene heren. Het geheel werd eerder ruw getekend, aangezien het de bedoeling was om van op een grotere afstand te worden aanschouwd. Op de noordelijke muur is de legendarische heldenfiguur Sint-Joris levensgroot afgebeeld, terwijl hij op zijn paard de draak doodt en zo de dochter van de koning van Libië redt van de offerdood.

De noordelijke, oostelijke en zuidelijke muur zijn opgetrokken in Lincent tufsteen. De westelijke muur bestaat uit baksteenmetselwerk.

De houten vloer is bedekt met plaatmateriaal, dat steunt op eikenhouten moerbalken. In de zuidgevel is het bovenste deel van een dichtgemaakt spitsboograam zichtbaar. In de oostgevel is nog de spits van het spitsboograam te zien dat deels werd dichtgemaakt.

Vanuit deze ruimte is de zolderruimte boven het koor bereikbaar via een opening in de noordelijke muur en houten ladders. In de noordelijke muur is ook de spits van de vroegere spitsboogvormige opening naar het koor te zien.

Aan beide zijden van de sporenkap is er een dubbele muurplaat.

De ‘herenkapel’ werd genoemd naar de heren van Neerlinter. Zij gebruikten deze ruimte als tribune om de mis te volgen en ze lieten zich er ook begraven. Doordat ze open was naar het koor toe, waren het gewelf en de beschilderingen zichtbaar van op de begane grond.

Beknopt schadebeeld

De sporenkap is in slechte staat. Er zijn op meerdere plaatsen verzwakkingen in het hout te zien. Zo zijn er sporen van vocht, schimmels, zwammen, inrotting, uitvliegopeningen. Er ontbreken ook elementen, zoals bijvoorbeeld aan de westzijde. Hier werd een deel van de bebording en de sporen vernieuwd. Er zijn hier geen houten beschilderde planken meer. Ook is er lichte scheurvorming aanwezig. Er is aantasting door bruine eikenzwam zichtbaar. De muurplaten zijn plaatselijk ingerot door oude lekken. In de naaldhouten kinderbalkjes van de vloer komen vrij veel uitvliegopeningen voor van kleine klopkever. In het inspectierapport van monumentenwacht van 2008 staat dat de aantasting op dat moment mogelijk actief was.

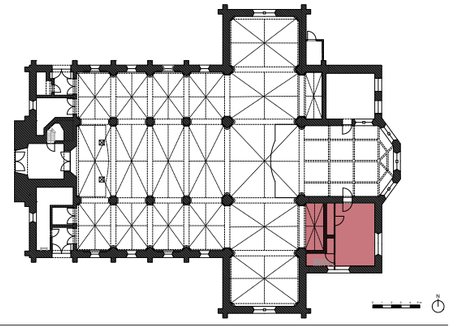

184. Dichtgemaakt spitsboogvenster in zuidmuur

185. Westelijk deel tongewelf

186. Toegang tot zolderruimte boven koor

187. Schilderingen op beplanking

188. Wapenschild

189. Detail schilderingen op beplanking

190. Aantasting gording

191. Aantasting voorste muurplaat

192. Aantasting beplanking

193. Aantasting beplanking en uitvliegopeningen

194. Aantasting achterste muurplaat

195. Aantasting muurplaat, korbeel en dakspoor

V. Het Kerkhof en de kerhofmuur

196. Luchtfoto met aanduiding van de kerkhofmuur

Het kerkhof en kerkhofmuur

Beschrijving en schadebeeld
Het kerkhof van de Sint-Foillanuskerk met zijn historische kerkhofmuur is sinds 4 maart 2004 beschermd. Het kerkhof hoort historisch gezien bij de kerk en evolueerde vanuit de typologie van een kerkhofheuvel of een hoger gelegen kerkgebouw met omliggend kerkhof'. In de vroege 20ste eeuw werd er een schuine toegangsweg vanaf de Grote Baan tot aan het Westportaal van de Sint-Foillanuskerk aangelegd. Hierdoor werd het oorspronkelijke kerkhof rondom de kerk opgedeeld in een driehoekig kerkhof langs de straatzijde en een eerder beperkte ruimte rondom de kerk.
Het geheel is omgeven met een historische kerkhofmuur maar bestaat uit drie verschillende configuraties en dus ook ouderdom.

De muur van de kerkhofheuvel langsheen de Grote Baan werd volledig opgetrokken in Gobertangesteen. Op sommige plaatsen bevat ze nog restant van een kalkbepleistering met een (onleesbaar) opschrift. Op de hoek met de rechte toegangsweg naar het Westportaal werd een nis met een klein kapelletje voorzien, met opschrift "Ave Maria" en datum "1791". In deze periode werd de huidige kerktoren verbouwd.

Ten noorden van de kerk bestaat de kerkhofmuur uit rode baksteen met kruisvormige patronen in harder gebakken donkerrode baksteen en een plint in Gobertangesteen. Deze muur werd gecoupeerd om een toegang te voorzien voor het nieuwe moderne kerkhof in het noorden van de kerk dat sinds 2000 in gebruik is. In deze muur werd er ook aan de zuidelijke zijde een kruisvormige patroon met harder gebakken stenen gemetseld.

De oostelijke kerkhofmuur heeft een duidelijk kleurverschil ten opzichte van de bakstenen van noordelijke muur. Ze werd vermoedelijk recenter opgetrokken. Ze is opgebouwd in rode bakstenen, met een plint in Gobertangesteen. De oostelijke muur evat enkel in het zuiden nog oude bakstenen. De exacte ouderdom van de muur is niet gekend.

Beknopt schadebeeld
Zuidelijke muur kerkhofheuvel
De Gobertangestenen zijn algemeen in goede staat. Er zijn stabiliteitsproblemen en de muur moest reeds gedeeltelij gestut worden.

Noordelijke muur:
De bakstenen muur met Gobertangeplint is structureel in orde. De rode bakstenen zijn plaatselijk sterk verweerd en hebben een verpoederd oppervlak. Het metselwerk uit een kalkmortelvoegwerk is verzandt en werd plaatselijk reeds herstel met een harde mortel op basis van cement. Gezien de oude bakstenen poreuzer zijn dan de cementmortel, zullen zij sneller gaan verweren. De muur is aan de boven- en noordelijke zijde overgroeid met klimop. Hierdoor is het niet zichtbaar of dit gedeelte van de muur ook een deksteen heeft.

Oostelijke muur:
De muur werd in het verleden ook meermaals hermetseld met een harde cementmortel, die op verspreide plaatsen loskomt. Op enkele plaatsen komen er nog wel oude bakstenen voor in deze muur. Deze hebben dan ook een verweerd oppervlak. Voornamelijk in het zuidelijke gedeelte van de muur treden er grotere stabiliteitsproblemen op en helt de muur over. Ze werd reeds gestut. Er is ook scheurvorming aanwezig.De deksteen van de oostelijke muur is een witte steen en vertoont sporen van verwering. Ze is begroeid met korstmossen, mossen en klimop.

197. Zicht op de kerkhofheuvel vanop de Grote Baan

198. Zicht op het driehoekige kerkhof, langs de schuine toegangsweg afgebakend met een ligusterhaag

199. Zicht op het driehoekige kerkhof

200. Zicht op het driehoekige kerkhof

201. Zicht op het driehoekige kerkhof

202. Zicht op het driehoekige kerkhof

203. Noordelijke kerkhofmuur

204. Doorgang naar rechthoekig, recenter kerkhof

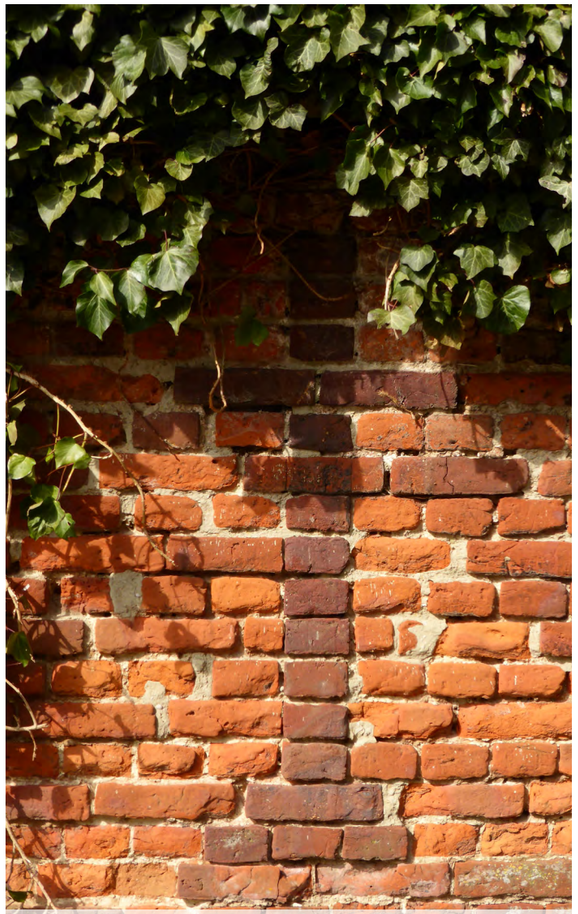
207. Kruis in noordelijke kerkhofmuur

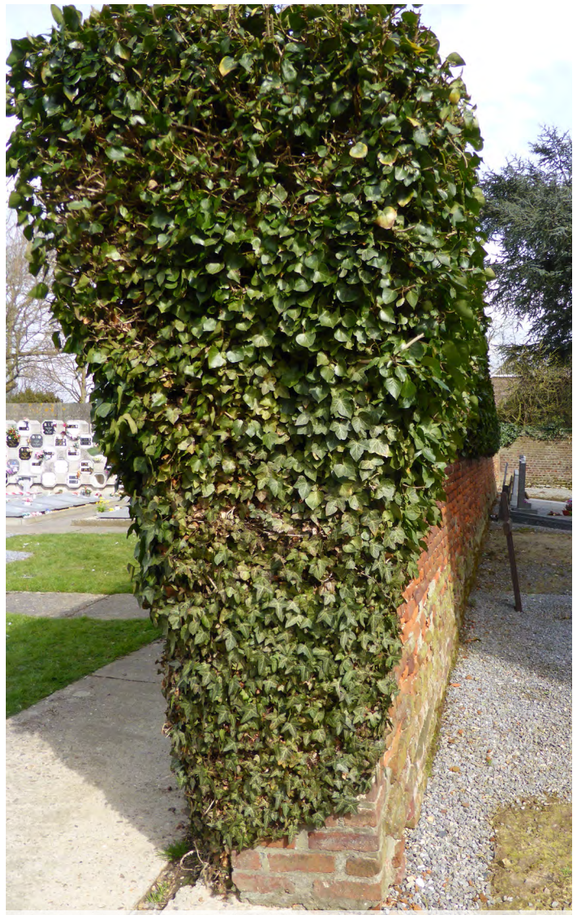
208. Klimop op noordelijke kerkhofmuur

205. Oostelijke kerkhofmuur

206. Oostelijke kerkhofmuur gestut

209. Klimop op noordelijke kerkhofmuur

210. Sterk verweerde bakstenen in noordelijke kerkhofmuur

211. Aansluiting noordelijke en oostelijke kerkhofmuur

212. Hervoegde oude bakstenen in oostelijke kerkhofmuur

213. Historische graven tegen de gevel van het zuid-transept

214. Historische graven tegen de zuidkapel

215. Resterende graven langs de oostelijke kerkhofmuur

216. Resterende graven aan de noordelijke zijbeuk

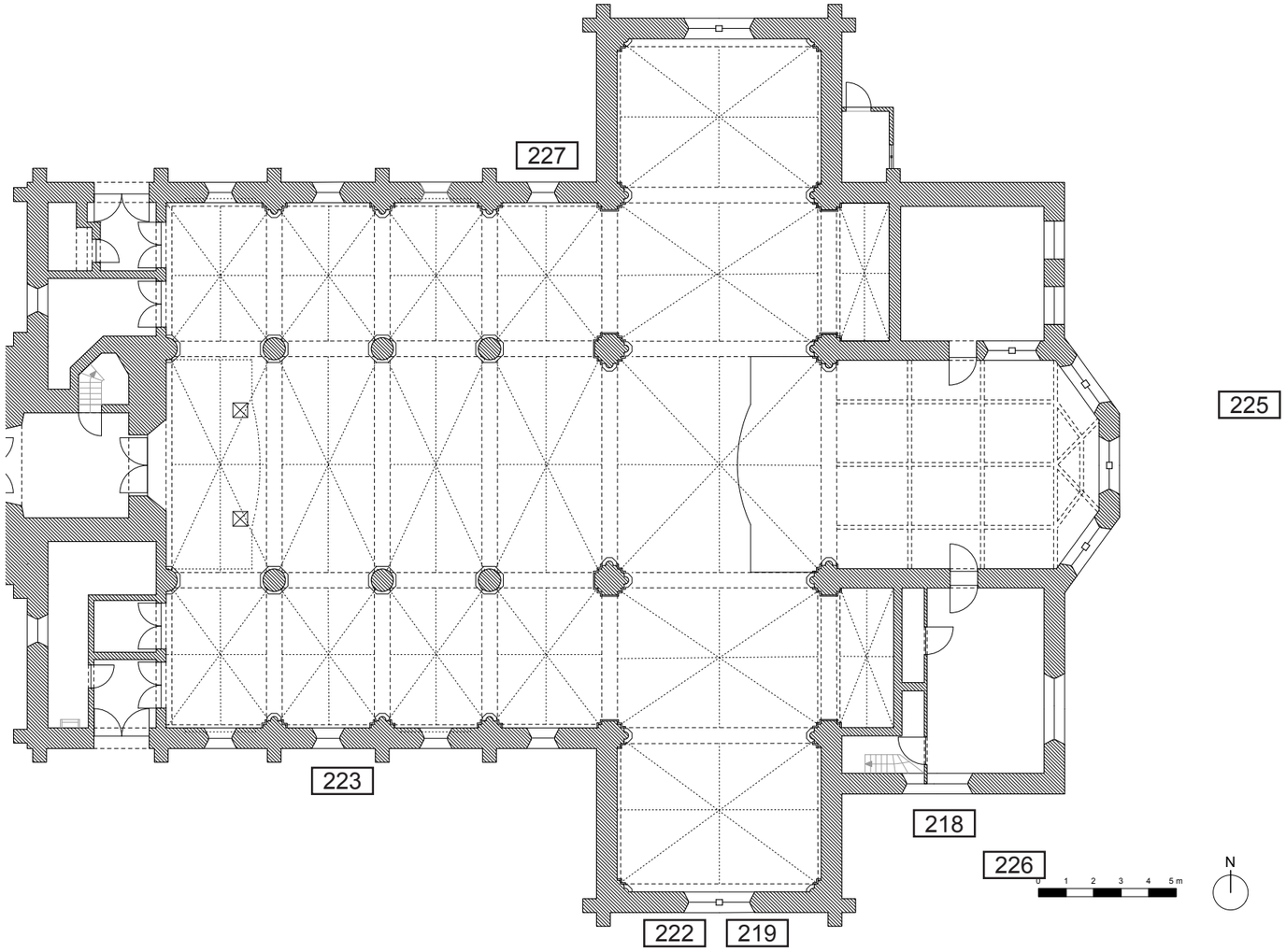

217. Plan met aanduiding van de locatie van de historische graven

Grafzerken rondom de kerk

Onmiddelijk rondom de kerk lagen de meeste historische graven waarvan een aantal grafstenen of epitaven tegen de muren van de kerk werden geplaatst. Deze graven zijn hoofdzakelijk van voormalige pastoors van Neerlinter. Tegen de zuidelijke gevels van het transept en de sacristie bevinden zich van west naar oost vier arduinen grafstenen met een omlijsting in gobertangesteen. De inscripties al sterk vervaagd maar algemeen nog leesbaar. Slechts één epitaaf is volledig onleesbaar. De gobertangesteen schilfert plaatselijk lichtjes af. Het gaat om de graven van pastoors: Joannes Antonius Van Camp (1854-1905) (foto 223), pastoor te Neervelp sinds 1882, ZEH Guillielmus Josephus Van den Put (1769-1852) (foto 222), pastoor te Neerlinter sinds 1815, een onleesbaargraf van een pastoor (1785-1857) (foto 219) en Joannes-Baptista Willeborts (1815-1884) (foto 218), pastoor te Neerlinter sinds 1852. Op de grafzerken komen gelijkaardige afbeeldingen en inscripties zoals D.O.M (Deo primo maximo of de allerhoogste god gewijd) en RIP (Requiescat in pace of ruste in vrede). De afbeeldingen van een kelk verwijzen naar het feit dat hier een priester begraven werd. De doodskop verwijst naar de kortstondigheid van het aardse leven. Eveneens ten zuiden van de kerk kregen twee zusters een sober graf in de vorm van een arduinen kruis (foto 226): Z. Elisabeth (1981) en Z. Emiliana (1970).

Daarnaast bevinden er nog twee recentere pastoorsgraven op het kerkhof tegen de noordgevel van de kerk (foto 227): ZEH Arthur Lambrechts (1892-1966), Pastoor sinds 1938 en ZEH Roger Torrekens (1912-1983). Ten oosten van de kerk ligt een gedenksteen voor de adellijke familie Vaneuchelen (foto 225). De palmtak verwijst naar vrede en roem. De epitaaf wer ontworpen door J. Ferunt.
Opmerkelijk is ook het kleine gaf van een zekere Fanny Lox (foto 218) dat vlak naast dat van pastoor Joannes Willeborts werd geplaatst. Sinds 2004 werden een groot aantal graven geruimd waardoor de overblijvende graven een weinig samenhangend geheel vertonen. Ze bestaan naast bovenstaande graven, uit enkele famieliegraven en tombes ook uit recentere graven van Neerlinteraars met moderne grafstenen waarvan de concessie werd verlengd.

De grafzerken tegen de kerkhofmuur kunnen beschouwd worden als onderdeel van het onroerend goed en zijn bijgevolg mee beschermd met het monument. De overige vermelde graven zijn wel waardevol binnen het geheel van het kerkhofbeeld, maar vertegenwoordigen op zichzelf geen uitzonderlijke waarde. Er worden geen graven voorgedragen als ZEN-erfgoed.

Grafzerken op het driehoek-vormige kerkhof

De graven op het driehoekige kerkhof aan de straatzijde zijn in het algemeen van recentere datum. Ook hier werd het merendeel van de graven geruimd. De overblijvende graven hebben weinig historische waarde. Opvallend is wel een enig wit gietijzeren kruisje, het graf van Omerke Lissens (19401943).

Toegangspad

De schuine toegangspad die in het begin van de 20ste eeuw werd aangelegd wordt afgebakend met een struik die toegang tot de verschillende kerkhoven verschaft. Aan de straatzijde werd een monument opgericht met opschrift “Gemeente Neerlinter 1940-1945, aan hare gesneuvelde soldaten namens de burgers sacreas’

218. Grafsteen Joannes-Baptista Willeborts (1815-1884)

219. Onleesbare grafsteen (1785-1857)

220. Zicht op de schuine toegangsweg met oorlogsmonument

221. Detail van sporen van een historische afwerkingslaag op de zuidelijke kerkhofmuur

222. Grafsteen Guillielmus Josephus Van den Put (1769-1852)

223. Grafsteen Joannes Antonius Van Camp (1854-1905)

224. Detail van de zuidelijke kerkhofmuur met nis

225. Gedenksteen voor de adellijke familie Vaneuchelen

226. De graven van de zusters aan de zuikapel

227. De graven van pastoors Lambrechts en Torrekens tegen de noordelijke zijbeuk

228. Detail van de maria-nis met inscriptie “1791 - Ave Maria”

229. Uniek gietijzeren kruisje op het driehoekig kerkhof